

DANSK SKOVFORENINGS TIDSSKRIFT

TILLIGE ORGAN FOR
DANSKE FORSTKANDIDATERS FORENING

INDHOLD

Side

Afhandlinger, artikler:

DEGENER, POVL: En undersøgelse af publikums krav til
skoven 489

**Dansk Skovforenings
Tidsskrift**

udkommer årlig med
ca. 30 ark og udsendes
i 12 hæfter ca. den 25.
i hver måned.

Forfatterhonoraret er
192 kr. pr. ark. Af artik-
ler over 8 sider leveres
gratis 50 særtryk, når der
samtidig med indlever-
ingen af manuskriptet
fremsættes ønske derom.
Eftertryk af tidsskriftets
artikler uden redaktio-
nens samtykke er ikke
tilladt.

REDAKTIONSUDVALG:

Kammerherre, hofjægermester *S. Timm*, Jyderup (formand),
Professor, dr. *H. A. Henriksen*, Skovbrugsafdelingen, Rolighed-
vej 23, København V.

Professor *Niels K. Hermansen*, Skovbrugsafdelingen, Rolighed-
vej 23, København V.

Kontorchef *N. P. Tulstrup*, Vester Voldgade 86^a, København V.

REDAKTØR: (ansvarsh.)

P. Hauberg.

**DANSK SKOVFORENINGS SEKRETARIAT
OG TIDSSKRIFTETS REDAKTION:**

Vester Voldgade 86^a Kbh. V., Tlf. Mi 2166, Postgiro 1964.

Tryk: Nielsen & Lydiche (M. Simmelkiær), København V.

BRUG **MORTALIN** ENDRINPRÆPARAT

Vore medarbejdere
giver Dem alle oplysninger.

MORTALIN
HASLEV . Tlf. *1066 (03 695)

ODENSE . Felsted . Brørup . Snejbjerg . Hadsten . Randers . Nykøbing M . Støvring
*12 80 13 4 06 38 395 42 213 74 74 215 203
(09) (046) (0411) (0711) (06194111) (0621) (0701) (08118611).

PALUDANS PLANTESKOLE ^{A/s}

KLARSKOV

*Skovplanter Hæk- og Hegnsplanter
Prikleplanter*

Alle godkendte Planter er underkastet Herkomstkontrollen

Forlang Prisliste

Telf. Klarskov 9

C L O C

EN UNDERSØGELSE AF PUBLIKUMS KRAV TIL SKOVEN

Af forststuderende POVL DEGENER

INDHOLDSFORTEGNELSE:

Indledning	489
Den skønne skov	491
Opinionsundersøgelsen	492
Opinionsundersøgelsens udarbejdelse	492
Bearbejdelsen af det indkomne materiale	501
Bagside-bemærkningerne	518
Kunstneren, naturforskeren og skoven	524
Efterskrift	529
Litteraturfortegnelse	535
Bilag	536

Indledning

»Forud for enhver rationel driftsbudgettering må være tilvejebragt klarhed over driftsformålet.« (HOWARD GRØN, 1945), – med andre ord: Før man begiver sig afsted ud ad en vej, må man gøre sig klart, hvor man vil hen.

For det enkelte skovdistrikt er en klar formulering af driftsformålet som regel meget vanskelig, da dettes natur ofte kan være meget kompliceret. Navnlig er det svært at tage stilling til, i hvor høj grad imponderabilier skal være medbestemmende ved distriktets tilrettelæggelse af driften.

Eet af spørgsmålene er her: I hvor høj grad bør man på det enkelte distrikt tage hensyn til det skovbesøgende publikum?

Danmark er, som årene går, mere og mere på vej til at blive et industriland, hvor bl.a. skovens procentvise andel af nationalproduktet stadig falder, og hvis befolkning som følge af industrialiseringen i stadig stigende grad bliver bymennesker.

Men samtidig stiger givetvis denne voksende bybefolknings naturlige behov for rekreative områder, og da en bybefolkning jo er afskåret fra selv at formidle fremskaffelsen af sådanne områder, må man antagelig se i øjnene, at den dag måske ikke er fjern, hvor lovgivningsmagten kommer til det resultat, at de danske skove først og fremmest skal tjene rekreative formål, medens spørgsmålet om deres rentabilitet m.m. da gøres sekundært.

Det har altid været god forstlig tradition at komme lovgivningsmagten i forkøbet, bl.a. for at forhindre en tvungen- de lovs snærende bånd. Dette burde også gøres her. Før man imidlertid tager stilling til, i hvor høj grad man skal efterkomme publikums ønsker, må man have svar på 2 spørgsmål:

1. Hvilke krav har publikum til den danske skov?
2. Hvorledes kan skovbruget imødekomme disse krav?

Denne opgave har, som det fremgår af overskriften, til formål at give svar på det første af disse spørgsmål.

Som skovbrugsstuderende har jeg både hos mine kammerater og mig selv iagttaget, hvorledes ens opfattelse af den smukkeste skov langsomt drejes fra at være et sted med krogede træer, frønnede stubbe, små skovsøer og plørede hjulspor – til en arbejdsplads med lange rækker af høje, slanke stammer, snorlige vedholdte veje o.s.v. Jeg mener derfor, at forstmanden til en vis grad har mistet evnen til objektivt at dømme om, hvad publikum ønsker. Det må man spørge publikum selv om.

Dette er gjort gennem en opinionsundersøgelse, der er opgavens hovedafsnit, samt ved at undersøge naturforskerens og kunstnerens ideelle skovbillede.

Den skønne skov

At folk søger til skovs kan formentlig uden nærmere bevisførelse tages som udtryk for en higen efter at modtage skønhedsindtryk – et bevidst ønske om at slippe af eller rekreere sig i »den skønne skov«.

Forud for gennemgangen af den i indledningen omtalte undersøgelse, ville det derfor sikkert være på sin plads at søge klarlagt, hvad det noget abstrakte begreb »den skønne skov« – ja, forsåvidt begrebet skønhed i det hele taget – dækker over. Der er imidlertid på dette felt givetvis lige så mange meninger som mennesker, og jeg skal derfor her nøjes med at citere henholdsvis en gammel filosof og en moderne indstillet forstmand:

Filosoffen – IMMANUEL KANT – mener i sin »Kritik der Urtheilskraft« fra 1790, at »alt, der på almengyldig måde i kraft af sin blotte form vækker et uinteresseret velbehag, er skønt«. (J. BUDTZ-JØRGENSEN, 1937).

Denne definition udelukker formentlig, at en ting opfattes som køn, også fordi man sidder inde med en vis viden om dens brug. Med andre ord, såfremt man synes bedst om høje, slanke træer, gør man det ikke ud fra en – f.eks. fagmæssig – viden om disse træers bedre anvendelsesmuligheder, men alene fordi de indgiver én et ubevidst skønhedsindtryk.

Forstmanden – P. T. MONKHOUSE fra »National Parks« i England – vender spørgsmålet om, og han forklarer, hvad der efter hans opfattelse bevirker, at en bevoksning bliver »grim«:

»The wild is not always or necessarily more beautiful than the tame. But if there is an evident clash of wills, the effect is ugliness, no matter what the aesthetic quality of either factor in the clash if taken by itself«. (P. T. MONKHOUSE, 1957).

Natur og kultur kan altså efter hans mening hver for sig have æstetisk værdi, men blandes de – ved menneskelig ind-

griben eller forsømmelse heraf – med hinanden, risikerer man et dårligt resultat. Overført til nærværende emne: Lige så »rigtigt« f.eks. telegraftrådes rette linjer kan virke i forbindelse med rækker af høje, slanke graner, lige så »forkert« vil f.eks. en tilstræbt naturbevoksning virke i en storbys cementørken.

Monkhouse kommer i samme artikel ind på spørgsmålet, om man kan *påvirke* mennesker til at synes, at noget er kønt:

»I have thought at times that the sense of beauty was illusory, a mere convention, inhaled from those around us, like so many of our opinions. I have dropped that view. The strongest point against it is this: that while we often see people abandon derived opinions about, say, politics, or art or social convention, we do not see people abandon a sense of beauty once they have *become conscious* of it at all«.

Det er vist en almindelig opfattelse, at publikums forestilling om en smuk skov er noget tillært og – ihvertfald til en vis grad – modepræget. Ovennævnte citat peger imidlertid i modsat retning, og er citatets synspunkt rigtigt, får publikums mening betydelig større værdi og vægt i spørgsmål om skovenes udseende og formål.

Opinionsundersøgelsen

Opinionsundersøgelsens udarbejdelse

De fleste forstmænd danner sig sikkert en mening om lægmandens ønsker for skovens udseende og benyttelse gennem samtaler med enkeltpersoner, gennem læserbreve, kronikker, foredrag m.m. Herved fås dog kun et meget snævert befolkningsudsnit i tale, og dette rummer en meget stor fare for en ensidig standpunkttagen. Det må derfor gælde om at få kontakt med de – vel 99 % – af publikum, som aldrig, hverken i skrift eller tale har udtrykt deres ønsker overfor skovbrugerne. Men selvom de ikke har gjort

**12 - 15.000 m³ træ
EFTERLYSES**

Signalement:

Særlig ask, bøg og eg.

Oplysninger

om ethvert parti - uanset
beliggenhed - der købes
til gældende dagspris....
bedes givet til

A/S KOLDS SAVVÆRK

Kerteminde

Telf. 55 - 295 og 515

Køber af træ siden 1888

Vi er køber til
ALLE EFFEKTER I
DANSK TRÆ

DET FYENSKKE TRÆLASTKOMPAGNI ^{A/S}
ODENSE TELEFON (09) 12 22 22

MASKINER FOR KOVBRUG
OG PLANTESKOLER

Hako - Holder
Fræsere, Traktorer
m. m.

Rygmotor-
sprøjter og
Pudderblæsere

SIDEN 1896

HJORTSØS PLANTESKOLE

SVEBØLLE

Telf. Viskinge 20*

Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen
med Skovfrø og -planter.

AFFALDSKURVE for Skove og Lysthaver

Udført i Samraad med Turistforeningen

Patent anmeldt

TELF. ÆGIR 103

EMIL DEDERDING

Glasvej 10
København NV.

Forlang prospekt

dette, kan man jo ikke uden videre gå ud fra, at de ikke alligevel har en personlig mening om disse ting.

En sådan kontakt kan opnås gennem en opinionsundersøgelse, men skal resultatet heraf blive brugbart, må der gås fagmæssigt til værks, og i denne forbindelse kan man nyde godt af de resultater, som mange års markedsforskning har høstet.

Da en sådan undersøgelse, såvidt jeg ved, er ny inden for skovbruget, har jeg anset det for påkrævet i det følgende at redegøre ret udførligt for den anvendte fremgangsmåde og begrundelsen for valget af denne.

Som grundlag er hovedsageligt anvendt to bøger: L. HOLBÆK HANSEN: Markedsforskning, Oslo 1958 og K. BJERKE og H. COLDING-JØRGENSEN: Statistik i teori og praksis, København 1957, og det er disse to bøgers metoder og konklusioner, jeg har søgt at tilpasse denne specielle undersøgelse:

Valg af spørgemetode.

Det første problem, der melder sig, er valget af spørgemetoden. At spørge hver enkelt personligt ville med de rette psykologisk uddannede interviewere give det bedste resultat, men det ville naturligvis i dette tilfælde være en ganske uoverkommelig fremgangsmåde, såfremt man skulle få blot et nogenlunde antageligt antal mennesker i tale. Altså måtte en skriftlig spørgemetode vælges, med andre ord, en uddeeling af spørgeskemaer, som skulle komme tilbage i udfyldt stand.

Da spørgeskemaet imidlertid så at sige er den psykologisk uddannede interviewers stedfortræder, står og falder hele undersøgelsen selvsagt med dette spørgeskemas hensigtsmæssige udformning:

Spørgeskemaets udformning.

(Bagest i hæftet er indsat et skema, som jeg beder om, må blive anvendt ved gennemlæsningen af det følgende.)

Der må stilles to hovedkrav til et spørgeskema: Det skal kunne »gå i folk«, og det skal i videst muligt omfang være formuleret sådan, at det »modtager ærlige svar«.

Med det første krav søges opnået, at publikum bliver interesseret i at besvare opgaven – man må fremfor alt undgå at irritere folk med de stillede spørgsmål. Det kan her være en vanskelig opgave at gøre alle tilpas, men reglen er, at spørgeskemaet hellere må gives en lidt naiv udformning end være spækket med fremmedord.

Da imidlertid ikke alle mennesker er »skriveglade«, og da jeg også gerne ville have den »ikke skrivende« kategori til at udtale sig, har jeg lagt spørgsmålene således til rette, at besvareren med blot et kryds eller ganske få ord kan give sin mening til kende. Dette kunne dog tænkes at virke irriterende på folk, der er vant til at føre pennen, og dels derfor – men især fordi jeg gerne ville have svarene uddybet mest muligt, er det givet besvareren lejlighed til dette på skemaets bagside, hvilket et overordentlig stort antal af besvarerne da også har benyttet sig af.

Øverst i spørgeskemaet er i høflige vendinger appelleret til folks naturlige hjælpsomhed, og her har jeg haft den fordel, at de danske skove er noget, som alle mennesker, på tværs af samfundsklasser og andre skel, er dybt interesseret i. Dette er ihvertfald mit indtryk efter modtagelsen af besvarelserne – men mere herom senere.

Spørgsmålenes antal er begrænset mest muligt, idet et langt spørgeskema givetvis også virker irriterende.

Det andet krav – at udforme spørgeskemaet således, at det »modtager ærlige svar« – er sværere at imødekomme, idet man uhyre let kan fremstille et spørgeskema således, at svarene overhovedet intet har med besvarerens virkelige mening at gøre. For i videst muligt omfang at opnå ærlige svar på de stillede spørgsmål, må man derfor tage psykologien til hjælp ved deres udformning, og bl.a. må man søge at gøre alle svarmuligheder lige tillokkende.

Man kan i denne forbindelse dels gå ud fra en almen-

gyldig regel om, at folk gerne »vil gøre sig lidt bedre, end de er«, dels regne med en udbredt tendens til »at placere sig i midten«, altså vælge en gylden middelvej, hvor en sådan findes – og endelig er det yderst vigtigt ikke at stille direkte ubehagelige spørgsmål, hvis ærlige svar eventuelt kommer til at »forringe« besvareren i egne øjne. Vil man f.eks. have at vide, om besvareren hører til typen, der ikke flytter sig over 10 meter fra sin bil, når han er på skovtur, må man naturligvis ikke spørge således: »Tilhører De kategorien med transistorradio og campingbord? – Ja/Nej«. Her kan man forlods regne med, at svaret enten bliver »nej« – eller at skemaet havner ubesvaret i papirkurven.

Den omtalte kategori røber sig nemlig mere eller mindre af sig selv i skemaet, dels ved at svare, at turen *til* skoven foregår pr. bil (spørgsmål 2), derpå at han foretrækker at sidde stille på en køn plet (spørgsmål 3), og endelig, at han højst kommer indtil 1000 meter væk fra udgangspunktet (spørgsmål 4).

For at tvinge besvareren til at svare mest muligt ærligt på det noget kildne spørgsmål 4: (Hvor langt omkring kommer De normalt på en tur i skoven?), er dette opdelt i 3 underspørgsmål, hvoraf a: (indtil 100 m . . .) kun er medtaget for at hindre besvareren i »uretmæssig« at anbringe sig i den »fineste« gruppe c: (over 1 km . . .), med andre ord give ham en mulighed for en midterplacering i gruppe b: (100-1000 m . . .), selvom han – helt ærlig – burde tegne sig for gruppe a). Sidstnævnte gruppe er derfor i opsummeringen medtaget under gruppe b), idet formålet med spørgsmålet kun er at finde ud af, hvem der kommer i skoven for virkelig at vandre rundt i den, og hvem der kommer for, rent eksempelvis, at spise sin medbragte mad og ikke bevæger sig noget videre omkring. Det her brugte grænsetal – 1 kilometer – skal man i denne forbindelse naturligvis ikke lægge for meget i.

Spørgsmål 4 er dog ikke anvendt til at belyse forholdstallet mellem vandrere og ikke-vandrere, men er alene be-

nyttet til at placere besvareren i en bestemt gruppe, i stil med oplysningerne om bopæl og erhverv. Det samme gælder spørgsmål 2 (bil/ikke bil), idet besvarelsen af de to nævnte spørgsmål ikke uden videre kan danne grundlag for en belysning af den *talmæssige* fordeling af det skovsøgende publikum i de omhandlede kategorier, da det må betragtes som sandsynligt, at f.eks. vandrere er mere ivrige til at returnere besvarede skemaer end ikke-vandrere.

For ikke at give nogen af underspørgsmålene fortrinsstilling fremfor andre, skal de være ca. lige lange samt være lige tillokkende formuleret. Dette er overholdt med en enkelt undtagelse (8b).

Svarmuligheden »ved ikke«, der normalt bør figurere i et spørgeskema, er her helt udeladt for derved at tvinge de besvarende til at tage standpunkt. Dette skyldes emnets specielle æstetiske karakter, men der er dog visse svarkombinationer, der røber, at besvareren ikke har noget bestemt standpunkt til spørgsmålet. Disse svar kommer naturligvis i opsummeringen af besvarelsenerne i en »ved ikke«-gruppe.

Fordelingen af spørgeskemaerne.

Det lå lige for at ville udsende spørgeskemaerne enkeltvis i kuvert med svarporto betalt – repræsentativt fordelt over det ganske land, men da en sådan fremgangsmåde jo måtte finansieres af min egen pengepung, ville undersøgelsen herved være blevet såre beskeden. I stedet appellerede jeg derfor til familie samt venner og bekendte og bad dem om at appellere til deres. På denne måde spredtes skemaerne gennem »venners bekendtes bekendte«.

Den største fordel ved dette fordelingssystem har dog været, at skemaerne selv i yderste led er modtaget med en personlig opfordring til »udfyldning« fra en modtageren bekendt person. Dette har utvivlsomt bidraget væsentligt til, at fremgangsmåden er lykkedes. Samtidig har en næsten overvældende interesse vist sig at være tilstede og har i høj grad været en løftestang for denne del af min opgave.

P. BORK & CO. A/S

OREHOVED HAVN

^{A/s} KORINTH SAVVÆRK
og datterselskab
ALLESTED SAVMØLLE &
TRÆLASTHANDEL

Køber: Dansk løv- og nåletræ

FARSTRUP SAVVÆRK
& STOLEFABRIK ^{A/s}

Grundl. 1910

FARSTRUP ST.

Telefon Veflinge 28-48-128

Er køber til kævler i eg og bøg

John Rolskov's Planteskole

Sdr. Vissing Telf. 53

*Vi anbefaler os med alle Arter
Skovplanter i gode Provenienser*

Skovplantekulturerne staar under
Herkomstkontrollen med Skovfrø
og -planter.

**Eg, Lærk og
Douglas**

købes til specialbrug

KARSHOLTE SAVVÆRK

v/H. Barner Jespersen . Dianalund

tlf. Dianalund 77

Vi er Købere til

Asketræ

i Kævler samt Snitgavn, ret og rundt,
frit for Knaster og Overgrøninger,
ikke under 16 cm. Top og i Læng-
der 800 - 900 - 1200 og 1400 m/m
Betaling kontant.

Trævarefabrikken »Skovhastrup«

HVALSØ — Telf. Hvalsø 33

Der er uddelt ca. 2600 skemaer, hvoraf 1487 er kommet tilbage i udfyldt stand, d.v.s. ca. 58 %, hvilket er meget tilfredsstillende, ikke mindst fordi skemaerne jo er uddelt »klumpvis« og for en sikkerheds skyld altid i noget større antal, end det, som den pågældende turde love fordelt.

En udsendelse pr. post havde sikkert givet en betydelig lavere svarprocent, alene fordi mange må påregnes at destruere tryksager uden nærmere at sætte sig ind i, hvad disse går ud på.

Gruppeinddelingen.

En metode til at indhente den samlede befolknings mening om et spørgsmål er at spørge f.eks. 1⁰/₁₀₀ af hele befolkningen, taget strengt repræsentativt, altså 1⁰/₁₀₀ af samtlige bagere, købmænd o.s.v. i alle egne af landet og i alle aldersklasser, og så lægge alle besvarelser sammen til eet stort resultat. Denne metode duer dog ikke her, fordi det her drejer sig om at indhente et materiale, hvor besvarelserne kan stilles op mod hinanden, f.eks. by contra land og bilist contra ikke-bilist. Eet samlet resultat ville netop tilsløre bestemte gruppers meninger og derfor ikke være brugbart her.

Da det drejer sig om at få bestemte gruppers meninger, må man kræve, at hver enkelt gruppes mening er belyst gennem et tilstrækkeligt antal svar fra gruppen. (En eksakt belysning af dette forhold kan foretages ved hjælp af variations-matematik, men er undladt her på grund af opgavens ringe størrelse.)

Kravet her er altså ikke en repræsentativ fordeling af besvarelserne, men derimod at svarene fordeler sig nogenlunde ligeligt på de anvendte grupper. Besvarelser fra grupper med ensartet standpunkt kan da lægges sammen, og svaret være fælles for disse grupper, når blot den mindste af grupperne er forsvarligt repræsenteret – og selvom forholdet mellem antal besvarelser fra grupperne og det antal mennesker, de repræsenterer, er forskelligt.

Iøvrigt er fremgangsmåden den, at man udspalter det indkomne materiale i en række grupper – så mange, at man inden for den enkelte gruppe kan forvente en nogenlunde ensartet indstilling til de spørgsmål, man vil undersøge, her altså folks indstilling til skoven.

Man må på den anden side dog ikke foretage en udspaltning i så mange grupper, at man mister overblikket, og for mindre

undersøgelser som denne, må man navnlig ikke spalte undersøgelsen ud i så mange grupper, at de hver for sig kun kommer til at omfatte et fåtal af besvarelser, hvorved disse bliver intetsigende.

Kravet om en forventet ensartet indstilling indenfor den enkelte gruppe modarbejder imidlertid til en vis grad kravet om et ikke for stort gruppeantal og må derfor tillempes undersøgelsens formål, ved at man slækker noget på kravet; idet dette jo ellers i sin yderste konsekvens kunne føre til, at hver enkelt besvarelse, blot på grund af ganske irrelevante forskelle, kom til at »danne gruppe«.

I det følgende skal gøres rede for min inddeling af materialet samt for mine bevæggrunde for netop at vælge denne inddeling:

De normalt anvendte inddelinger er

- 1) efter alder og køn,
- 2) geografisk og
- 3) efter uddannelse og erhverv.

ad 1): *Efter alder og køn.*

Der er næppe nogen væsentlig forskel i indstillingen på dette område hos de to køn.

Med hensyn til aldersklasserne kan man muligvis forvente forskelle, men da alle aldersklasser over 18 år er *nogenlunde ligeligt repræsenteret i besvarelserne*, mener jeg ikke, at der – undersøgelsens størrelse taget i betragtning – er nogen grund til nogen udspaltning i aldersgrupper. Jeg har dog fastsat en *aldersgrænse* hos de besvarende: De skal være fyldt 18 år – men har *altså iøvrigt ikke udspaltet opgørelsen efter alder og køn.*

ad 2): *Geografisk.*

Her stiller sagen sig helt anderledes. Man må forvente temmelig store forskelle i indstillingen til skoven hos henholdsvis land- og byboere såvelsom fra egn til egn. Her har jeg derfor valgt følgende opdeling:

En *hovedundersøgelse*, omfattende Sjælland/Falster, samt en mindre, *supplerende undersøgelse* fra Jylland.

Fyn, Lolland m.v. er ikke behandlet i denne undersøgelse.

Begrundelsen for denne geografiske opdeling er følgende:

At lade en lille undersøgelse omfatte hele landet ville være uhensigtsmæssigt, netop fordi man kan forvente tydelige geografiske forskelle i besvarelserne. Hvilket område skulle da vælges.

Sjælland/Falster er valgt, fordi fremtidens publikumsproble-

mer så at sige allerede er ved at stikke hovedet frem her, hvor man har et storstadsområde, som vi givetvis vil kunne forvente vil opstå tilsvarende rundt om i fremtidens Danmark. Det undersøgte område skulle ydermere have den fordel, at fordelingen land/by højst sandsynligt svarer til den fremtidige fordeling for hele landet.

Besvareelserne i hovedundersøgelsen – altså omfattende Sjælland/Falster – (ialt 1277 stk.) er indgået så spredt fra alle egne, at jeg med god samvittighed har nøjedes med en inddeling i land og by, og ved »by« er her regnet med byer på mindst 10.000 indbyggere.

Besvareelserne i den supplerende undersøgelse fra Jylland er færre (210 stk.) og er indgået hovedsageligt fra Øst-Sønderjylland, Vestjylland og Aarhusegnen. Her er altså ikke tale om nogen god egnsræssig fordeling, men meningen er også blot at søge opnået et indtryk af, hvor langt Jyllands-besvareelserne ligger fra Sjælland/Falsters, altså et indtryk af den geografiske afvigelse indenfor de forskellige svar.

Da Jyllands-besvareelserne alene skal bruges til dette formål, er de kun spaltet ud i land/by, medens hovedundersøgelsens besvarelser, som det vil fremgå af det følgende, desuden er udspaltet efter uddannelse.

Geografisk er altså såvel det sjælland/falsterske, som det jydsk materiale delt op i: *land og by*.

ad 3): *Efter uddannelse og erhverv*.

Da man kan forvente ret store forskelle i indstillingen til de her behandlede spørgsmål hos forskelligt uddannede og indenfor forskellige erhverv, har jeg valgt at dele hovedundersøgelsen op i 7 forskellige grupper, hvorved skal bemærkes, at folk, der er tilknyttet skovbruget, naturligvis ikke er givet lejlighed til at udtale sig:

- Gruppe 1: Højerestående tjenestemænd etc. (incl. lærere og andre pædagoger), akademisk uddannede personer.
- Gruppe 2: Andre tjenestemænd og ansatte (ekskl. portører, postbude etc. og incl. kontorfunktionærer).
- Gruppe 3: Selvstændige erhvervsdrivende.
- Gruppe 4: Håndværkere og andre faglærte arbejdere (incl. kommis'er).
- Gruppe 5: Ufaglærte arbejdere (incl. portører, postbude etc.), chauffører og ekspedienter m.v.

Gruppe 6: Beskæftigede ved landbrug (incl. landhusmødre).

Gruppe 7: Beskæftigede ved husgerning (ekskl. landhusmødre).

Ved denne opdeling er opnået, at kun et fåtal af besvarelserne ikke direkte har kunnet anbringes i en af grupperne. I disse tilfælde er de medtaget i den gruppe, hvor de skønmæssigt *nærmest* hørte til.

Hver enkelt gruppe er sammensat ud fra en forventet ensartet indstilling til spørgsmålene hos de erhvervskategorier m.v., som gruppen omfatter.

Det må dog erkendes, at gruppe 7 (beskæftigede ved husgerning, ekskl. landhusmødre) er ret heterogen og derfor næppe bør tillægges samme vægt som grupperne 1-6.

Udover de to forannævnte grupeinddelinger – geografisk samt efter erhverv m.v. – er, som tidligere omtalt, besvarelserne af spørgsmål 2 (bil/ikke bil) og spørgsmål 4 (under/over 1 km) anvendt som kriterium for grupeinddelinger.

Den endelige grupeopdeling bliver herefter:

- 1) 2 geografiske (land/by)
- 2) 2 efter spørgsmål 2 (bil/ikke bil)
- 3) 2 » » 4 (under/over 1 km)
- 4) 7 » erhverv og uddannelse m.v.,

ialt altså $2 \times 2 \times 2 \times 7 = 56$ grupper.

Herfra skal henholdsvis
ad 2) og ad 3) trækkes

2 grupper, nemlig

»landbrugere i byen« = ÷ 4 grupper

Til rest altså ..... 52 grupper

i *hovedundersøgelsen*.

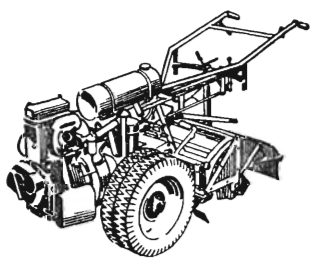
Det har selvfølgelig dog ingen interesse at vide, hvad hver af disse 52 grupper mener enkeltvis. Formålet med disse grupper er at kunne forbinde dem på forskellige leder og heraf udlede forskellige svar, som f.eks.: Bilisters mening i modsætning til ikke-bilisters – eller: Håndværkeres mening i modsætning til landbrugeres.

Til ovenstående kommer altså *Jyllandsundersøgelsens* 2 geografiske grupper $\times$ de 4 »bevægelsesgrupper« (ad spørgsmålene 2 og 4), ialt 8 grupper.

Når denne introduktion af min opinionsundersøgelse er blevet så forholdsvis udførligt medtaget her, er det fordi jeg gerne har

HOWARD ROTAVATOR.

*2 værdifulde hjælpere
i skoven og planteskolen*

ROTARY »GEM«

til almindeligt arbejde, til rensning, rabatter og al jordtilberedning.

20" — 24" — 30" arbejdsbredde

12 hk benzinmotor, 2 cyl., 4 takts

Tilbud sendes gerne og Deres brugte maskine kan tages i bytte.

HOWARD TRAKTOR

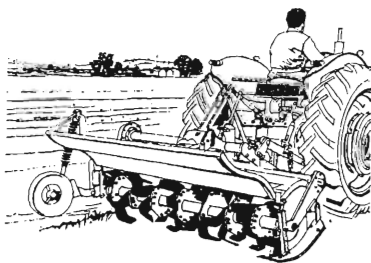
ROTAVATOR »Maskinen, der aldrig holder ferie«

Reguleret behandlingsgrad med gearkassen. Tilberedning af jorden efter rydning. Kultivering i jorden til selvfornyelse. Letter rensearbejdet i række-kulturer. Skaber ideelle betingelser for humusdannelse.

Nedfældning af overflademateriale

40" — 50" — 60" — 70" arbejdsbredde

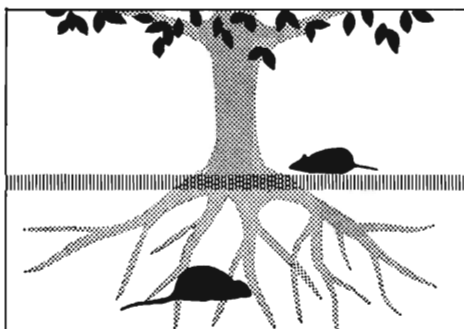
til traktorens 3-punkt ophæng.

Begge redskaber har de kendte selvskærpene knive, sikkerhedskobling og dybderegulering og kan tåle det robuste arbejde i skov og plantage.

LANGREUTERS

GL. KONGEVEJ 3 . KØBENHAVN V . TELF. *HILDA 1090

MUS eller MOSEGRISE

Vi har de mest effektive præparater til udryddelse af disse skadedyr i skoven.

Til mosegrise er Ratin's Tørpræparat både 100% effektivt og praktisk at arbejde med.

Vi har service-afdelinger over hele landet. Henvend Dem til os og få alle oplysninger.

Tlf. GO *9880 - Virginiavej 7 - København F.

FORENINGEN DANSKE STAVEFABRIKERS FÆLLESKONTOR

AABOULEVARD 5 . KØBENHAVN V

TELEF.: CENTRAL 14875

TELEGRAM-ADR.: STAVKONTOR

Hellestrup Planteskole

(Ejer: Gosch Tændstikfabriker A/S)

SORØ . Tlf. FULBY 133

Specialplanteskole for Hybridasp

Køber kontant

Bøgekævlér,

Finér- og Plankekævlér I og II

Egekævlér og

Askekævlér

samt alle øvrige Løvtræsarter

JØRGEN JØRGENSEN A/S

Augustenborggade 11 . Aarhus . (061) 4 6 666

VI ER KØBERE TIL:

Kævlér i bøg

Hyllinge Træindustri A/s

Tlf. Hyllinge 64

villet vise, hvordan en opinionsundersøgelse, tilpasset skovbruget, kan laves – og selvom mit relativt beskedne materiale muligvis ikke berettiger til at gå så grundigt til værks, kan ideer og fejl ved metoden komme frem og eventuelt engang danne erfaringsgrundlag for en på større basis anlagt undersøgelse.

Bearbejdelsen af det indkomne materiale

(De i teksten omtalte bilag findes bagest i heftet.)

Man siger som bekendt, at »der gives 3 slags løgne: hvid løgn, sort løgn og – statistik«.

Dette gælder sikkert for den iagttager, der tager de statistiske tal alt for bogstaveligt. Den iagttager, som derimod behandler statistikken med nænsom hånd, vil ofte kunne lokke den til at fortælle ham sandheden.

Fordelingen af de indkomne besvarelser på de forannævnte 60 grupper er vist i bilag B.

Som det fremgår heraf, udgør de selvstændige erhvervsdrivende på landet, som ikke er bilister, to meget små grupper. Den bevidst tilfældige fordeling af skemaerne er sikkert skyld i dette forhold, idet disse to grupper jo også reelt nutildags er små.

Indenfor erhvervsgrupperne 1 og 2 (se side 499) er såvel ikke-bilister som vandrere meget store enkeltgrupper, et forhold, der sikkert må tilskrives, at man netop indenfor disse enkeltgrupper finder de virkelig skovinteresserede – og derfor de mest villige til at svare.

Forholdet mellem land- og bybesvarelser ligger såvel i hovedundersøgelsen som i Jyllandsundersøgelsen tæt op ad den virkelige talmæssige fordeling i de nævnte landsdele. (Folketællingen 1960).

Bilister og ikke-bilister er omtrent lige stærkt repræsenteret, men om dette svarer til de faktiske forhold, kan ikke oplyses, al den stund man vel har tal for landets bilantal i forhold til indbyggertallet, men ikke har mulighed for at skaffe oplyst, hvormange der sidder i bilerne, når disse anvendes til skovture.

Inden de enkelte spørgsmål gøres til genstand for en nærmere behandling, må et forhold, der gælder *alle* de her udfundne tal, slås fast: *Besvarelsene har automatisk udvalgt de skovinteresserede!* Man kan ganske givet gå ud fra, at svarene først og fremmest kommer fra de mennesker, der kommer i skoven. Dette må især gælde for de lavere uddannedes grupper, thi jo mere uvant man er med at skrive, desto større personlig lyst til at svare på et emne skal der naturligvis til, for at man alligevel griber pennen og udfylder skemaet.

Dette forhold bevirker imidlertid, at egentlige summatal ikke får synderlig værdi – man kan ikke gennem denne undersøgelse få opklaret, hvor mange procent af Danmarks befolkning, der kommer i skoven, det gennemsnitlige antal besøg o.s.v. – jfr. det vedrørende spørgsmålene 2 og 4 anførte i afsnittet om spørgeskemaernes udformning.

Derimod kan forskelle i forholdstallet mellem ja- og nej-besvarelsene inden for de sammenlignede grupper fortælle noget – og det er da også med dette i tankerne, at hvert enkelt spørgsmål er behandlet.

Ved at lægge de 60 gruppers besvarelser af de enkelte spørgsmål sammen på forskellige leder kan fås svar på mange forskellige spørgsmål, for en stor del dog af mere *sociologisk karakter*, f.eks. at landmænd og selvstændige erhvervsdrivende i højere grad end andre erhvervsgrupper ønsker, at statsskovene skal kunne forrente sig, men bestemte kombinationer giver imidlertid svar på spørgsmål af *interesse for skovbruget*, og det er disse kombinationer, som her vil blive gennemgået. Nogen skarp grænse mellem de to typer svar findes dog ikke, og hvilke kombinationer, der skal medtages, må hovedsageligt bero på et skøn.

Alle 60 enkeltgruppers svar på de enkelte spørgsmål er anført i bilag C-J.

D e e n k e l t e s p ø r g s m å l .

Spørgsmål 1: *Hvor mange gange om året tager De på udflugt i skoven?*

Prognoser fortæller, at antallet af bilister såvel som antallet af byboere vil stige fremover, på bekostning af henholdsvis ikke-bilister og landboere.

Hvad vil dette komme til at betyde for antallet af besøg i skoven?

Med spørgsmål 1 søges klarlagt om der, med de anførte prognosers resultat som baggrund, findes tendenser til, at det samlede besøg i fremtiden – alt andet lige – vil stige eller falde.

En gennemgang af besvarelsenerne med dette forhold for øje viser dog, at nogen sådan tendens ikke synes at være tilstede:

	tal:	65	275	300			
Bilister:		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">0—2</td> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">3—10</td> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">over 10</td> </tr> </table>			0—2	3—10	over 10
0—2	3—10	over 10					
	%:	10	43	47			
	tal:	74	254	306			
Ikke-bilister:		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">0—2</td> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">3—10</td> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">over 10</td> </tr> </table>			0—2	3—10	over 10
0—2	3—10	over 10					
	%:	11	40	49			
	tal:	103	368	398			
Byen (<i>Sjælland</i>):		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">0—2</td> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">3—10</td> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">over 10</td> </tr> </table>			0—2	3—10	over 10
0—2	3—10	over 10					
	%:	12	42	46			
	tal:	39	162	207			
Land (<i>Sjælland</i>):		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">0—2</td> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">3—10</td> <td style="border: 1px solid black; width: 33%; text-align: center;">over 10</td> </tr> </table>			0—2	3—10	over 10
0—2	3—10	over 10					
	%:	9	40	51			

Efter besvarelsenerne at dømme kommer bilister altså lige så ofte i skoven som ikke-bilister, og byboere lige så ofte som landboere, dog med en lille overvægt for landboerne, en overvægt, der imidlertid procentvis er for lille til at kunne danne tendens.

Kun hovedundersøgelsens tal er behandlet her (idet Jyllandsundersøgelsens tal er for små til en tilsvarende sammenligning).

Spørgsmål 2: Foregår turen til skoven

- a. *pr. bil?*
- b. *med andet transportmiddel?*

Dette spørgsmål er, som tidligere nævnt, et rent gruppeinddelingsspørgsmål.

Spørgsmål 3: Hvad er hovedformålet med Deres udflugt?

- a. *cykel- eller travetur.*
- b. *sidde stille på en køn plet.*
- c. *andre grunde (anføres evt.)*

Med dette spørgsmål søges svar på 2 forskellige ting:

- 1) om de, der udfylder rubrikken »under 1000 m« i spørgsmål 4, virkelig hører til den mere stillesiddende type, dvs. en slags kontrol af den ved spørgsmål 4 foretagne inddeling i »vandrere« og »ikke-vandrere«,
- 2) hvor stor en procent af de skovsøgende, der er amatørzoologer og -botanikere m.m. For at få dette sidste belyst, er afkrydsningerne i rubrikken »andre grunde« ved optællingen delt i henholdsvis besvarelser, der anfører naturstudier som hovedformålet og besvarelser, der enten intet anfører eller anfører grunde, som ikke kan henregnes under naturstudier; at der ikke er optaget en særlig rubrik »naturstudier« i skemaet, skyldes frygt for at en sådan let ville friste til »uærlig« afkrydsning.

Ovenstående bevirker, at spørgsmålet i optællingen er opdelt i 4 underspørgsmål, nemlig:

- a) *cykle- eller travetur*
- b) *sidde stille på en køn plet*
- c₁) *naturstudier*
- c₂) *andre grunde (end de under a, b og c₁ nævnte).*

Det skal derhos bemærkes, at mange har svaret ved afkrydsning i to rublikker, hvorfor de sammenlagte procenter i oversigterne vil overstige 100:

Sjælland/Falster.

tal:	229	233	48	45		
Under 1 km:	<table border="1"> <tr> <td>a</td> <td>b</td> </tr> </table>		a	b	c ₁	c ₂
a	b					
%:	49	50	10	10		
tal:	598	243	88	86		
Over 1 km:	<table border="1"> <tr> <td>a</td> <td>b</td> </tr> </table>		a	b	c ₁	c ₂
a	b					
%:	74	30	11	11		

Jylland.

(til sammenligning)

tal:	33	32	5	7		
Under 1 km:	<table border="1"> <tr> <td>a</td> <td>b</td> </tr> </table>		a	b	c ₁	c ₂
a	b					
%:	45	44	7	10		
tal:	78	50	13	16		
Over 1 km:	<table border="1"> <tr> <td>a</td> <td>b</td> </tr> </table>		a	b	c ₁	c ₂
a	b					
%:	57	37	10	12		

ad 1) (Kontrollen af spørgsmål 4):

I gruppen under 1 km er »cykle- eller travetur« og »sidde stille« lige stærkt repræsenteret, men i gruppen over 1 km er »cykle- eller travetur« to og en halv gange så stor som »sidde stille«.

Dette kan næppe siges at være helt tilfredsstillende – »sidde stille« burde have været kraftigere repræsenteret i gruppen under 1 km. Årsagen til, at dette ikke er blevet tilfældet, må være, at alt for mange har sat × i flere rubrikker, åbenbart uden at hæfte sig tilstrækkeligt ved udtrykket »hovedformålet« – en omstændighed, der lader ane, at udformningen af spørgsmål 3 ikke har været tilstrækkelig tydelig.

Tager man imidlertid dette i betragtning, kan man med forsvarlig tilnærmelse sætte lighedstegn mellem »under 1 km« og »ikke-vandrere« såvel som mellem »over 1 km« og »vandrere«.

ad 2) (Amatørzoologer og -botanikere m.m.):

Ifølge opgørelsen skulle disse udgøre ca. 10 % af det samlede antal skovbesøgende. Tallet er dog utvivlsomt en smule for højt på grund af det tidligere nævnte forhold vedrørende besvarelsernes automatiske udvælgelse af de særligt skovinteresserede.

Spørgsmål 4: Hvor langt omkring kommer De normalt på en tur i skoven?

Dette er som tidligere nævnt hovedsagelig et gruppeinddelingsspørgsmål, hvorefter man kan inddele de svarende i »vandrere« og »ikke-vandrere«. (Jfr. kontrollen fra spørgsmål 3).

Udover denne anvendelse kan spørgsmålet dog give svar på et i denne forbindelse yderst interessant spørgsmål: Kommer »bilister« mindre omkring i skoven end »ikke-bilister«? med andre ord, betyder *det*, at flere og flere får bil, at procentvis færre og færre kommer langt omkring i skoven?

Sjælland/Falster.

tal:	283	357		
Bilister:	<table border="1"> <tr> <td>under 1 km</td> <td>over 1 km</td> </tr> </table>		under 1 km	over 1 km
under 1 km	over 1 km			
%:	44	56		
tal:	186	451		
Ikke-bilister:	<table border="1"> <tr> <td>under 1 km</td> <td>over 1 km</td> </tr> </table>		under 1 km	over 1 km
under 1 km	over 1 km			
%:	29	71		

Jylland.

(til sammenligning)

tal:	57	67		
Bilister:	<table border="1"> <tr> <td>under 1 km</td> <td>over 1 km</td> </tr> </table>		under 1 km	over 1 km
under 1 km	over 1 km			
%:	46	54		
tal:	16	70		
Ikke-bilister:	<table border="1"> <tr> <td>u. 1 km</td> <td>over 1 km</td> </tr> </table>		u. 1 km	over 1 km
u. 1 km	over 1 km			
%:	19	81		

Man ser, at selvom vandrerguppen begge steder er den største – (hvilket givetvis ikke svarer til de faktiske forhold – udvælgelsen igen!) – er gruppen kendelig mindre blandt bilisterne end blandt ikke-bilisterne.

Dette vil med det hastigt stigende bilantal sige, at *man virkelig kan påregne et fald i procenten af vandrere i fremtiden.*

Resultatet er så meget mere sikkert, som mange forhold jo netop bidrager til at sløre denne tendens i tallene (fortrinsvis besvarelser fra skovinteresserede blandt bilisterne, »uærlig« placering i gruppen over 1 km m.m.). Havde alle besvarelser været »ærlige« og repræsentative, var tendensen afgjort trådt endnu tydeligere frem.

Men resultatet er iøvrigt ikke andet, end hvad man kunne vente. Mange iagttagelser går i retning af, at man i forhold til tidligere træffer færre og færre mennesker *inde* i skovene. De fremkomne tal understøtter altså disse iagttagelser.

Spørgsmålene 5 og 6:

<i>Kan De lide at færdes i en</i>	}	Spørgsmål
<i>a. bøgebevoksning?</i>		
<i>b. gammel egebevoksning?</i>		
<i>c. granbevoksning?</i>		5.

<i>Ville De bryde Dem om en blandings-</i>	}	Spørgsmål
<i>bevoksning med forskellige træsorter</i>		
<i>i forskellige aldre og med lysninger</i>		
<i>imellem?</i>		6.

(Spørgsmålene 5 og 6 behandles samlet, da de reelt kun udgør eet spørgsmål, der er delt for ikke at virke trætende.)

Med disse spørgsmål skulle dels undersøges, hvilke bevoksninger publikum kan lide at færdes i (ja-besvarelser), dels hvilke bevoksninger, der er folk direkte imod (nej-besvarelser).

Af hensyn til, hvad man kan lægge i svarene, bemærkes at ordvalget »kan lide« er brugt i stedet for »foretrækker«. Dette giver mulighed for afkrydsning af flere rubrikker og for en helt anden behandling af resultaterne. De fleste foretrækker vel næppe een bestemt bevoksningsform, men har muligvis en vis modvilje mod enkelte typer. Mennesker, der kan lide alle de nævnte bevoksninger lige godt, vil enten ingen krydser sætte eller også sætte kryds i alle fire ja-rubrikker. (I langt de fleste svar er det sidste tilfældet!) Disse mennesker foretrækker intet bestemt og er altså i dette spørgsmål en ved-ikke-gruppe. Det drejer sig i hovedundersøgelsen om 46 % (584) – og i Jyllandsundersøgelsen om 45 % (94) af samtlige svar.

Med andre ord har knapt halvdelen af de skovbesøgende intet bestemt standpunkt i denne sag, og overfor dem står skovbruget da frit. Dog må hertil bemærkes, at der i flere af svarene fra denne kategori er tilføjet et par forklarende ord, gående ud på, *at alle de nævnte bevoksningsformer bør forefindes i skoven*. Dette kan sikkert uden større tilsnigelse tages som hele denne gruppes standpunkt – de kan lide alle bevoksninger, fordi de *foretrækker afveksling*.

De øvrige – godt halvdelen af svarene – bryder sig ikke om bestemte bevoksningstyper. Dette har de vist ved enten at sætte × i nej-rubrikkerne (sjældent over et enkelt ×), eller ved at undlade at sætte × ved pågældende bevoksning. Som spørgsmålet er formuleret (»Kan De lide . . . o.s.v.«), ligger det dog nær for at antage, at en *manglende* afkrydsning her i virkeligheden må betragtes som et – noget svagere – nej. Dette er ihvertfald mit indtryk ved gennemgangen af svarene.

Nogle har dog sikkert undladt at sætte × ved en bestemt

bevoksningstype, simpelthen fordi de ikke kender den. Dette gælder formentlig især med hensyn til egebevoksningen. (Ordet »gammel« er tilføjet, fordi en egebevoksning jo faktisk først bliver karakteristisk som ældre.)

Disse svar (54 % af samtlige), som har taget klar afstand fra een eller flere af de forelagte bevoksningstyper, fordeler sig således:

A = ja. B = ved ikke. C = nej.

	80%	18%	2%
<i>Bøgebevoksning:</i>	A	B	
	553		11
	51%	43%	6%
<i>Egebevoksning:</i>	A	B	C
	351		40
	36%	38%	26%
<i>Granbevoksning:</i>	A	B	C
	249		179
	72%	7%	21%
<i>Blandingsbevoksn.:</i>	A	B	C
	520		134

Heraf kan først og fremmest udledes, at mange mennesker ikke bryder sig om at færdes i en granbevoksning. Af den halvdel, der har »vraget« bestemte bevoksningstyper, har 2/3 enten slet ikke sat $\times$ eller også brugt nej-rubrikken ud for gran.

Dette betyder, at rundt regnet *en trediedel af samtlige skovbesøgende ikke bryder sig om at færdes i en granbevoksning.*

Bøgens høje ja-procent (9/10 af samtlige skovbesøgende) var ventet. Den har nu engang det danske skovpublikums bevågenhed. En kontrol gennem spørgsmål 7 (se dette) viser dog, at procenten muligvis er blevet lidt for stor.

Den beskrevne *blandingsbevoksning* – nærmest et idealiseret naturskovsbillede – er, hvad ja-besvarelser angår, blevet en konkurrent til bøgen. Mærkeligt er det dog, at til trods for, at en hel del svarende må formodes ikke at have set denne skovtype, er procenten af ikke-afkrydsere her såre beskeden. At man i højere grad her end ved de andre bevoksningstyper har taget klart standpunkt, skyldes muligvis spørgsmålets udførlige udformning.

Spørgsmålet var tænkt anvendt til belysning af hvorledes spredt tilplantede, uproduktive bræmmer langs vej, åbnet for biltrafik, ville blive modtaget, og her har det selvfølgelig derfor navnlig interesse at vide, hvad gruppen »under 1 km« (= ikke-vandrere) mener om en sådan bevoksning. Som det vil ses af bilag K, er ja-svarenes antal det samme i denne gruppe som i gruppen »over 1 km«, medens nej-svarenes antal er et par procent mindre.

Det bemærkelsesværdige ved de her udfundne procenter er, at de ikke afviger nær så meget, som man kunne vente, på tværs af den geografiske inddeling. Af bilag K fremgår, at procenterne ligger relativt nær hinanden for grupperne land og by (i hovedundersøgelsen) såvel som for Sjælland/Falster og Jylland. Det må navnlig forekomme overraskende, at procenten for granbevoksning ikke er større for Jyllands vedkommende (– 2/5 af de jydsk besvarelser stammer fra Vestjylland). Nogle forstfolk har den opfattelse, at publikum foretrækker den skovtype, som de er vokset op iblandt, og Vestjyllands granplantager burde som følge heraf have givet Jyllandsbesvarelserne en stor ja-procent til granbevoksning. Procenten er tværtimod blevet lidt mindre! Besvarelserne fra Jylland er jo desværre for få til rigtig at få belyst forholdet, men dette burde nærmere klarlægges ved en i større målestok anlagt opinionsundersøgelse, baseret på svar fra folk i granplantage-egne contra folk i løvskovs-egne.

Spørgsmål 7: Hvilken træart synes De bedst om?

(En nærmere angivelse af arter, såsom ædelgran, sitka, skovfyr, bjergfyr m.v., er næsten ikke anvendt i svarene. Ved »træart« forstår derfor i det følgende nærmest trætyper.)

Gennem dette spørgsmål er der givet de adspurgte lejlighed til at fremføre deres favorit blandt træarterne. 18 % af svarene (Jylland 25 %) lyder dog på mere end een træart, og da sådanne »dobbelbesvarere« højst sandsynligt har tænkt mere over spørgsmålet end de mange, som kun har skrevet »bøg«, har jeg fundet det rigtigt at tælle de to først nævnte træarter med, hvilket altså giver den nævnte kategori 2 stemmer.

Besvarelser, der ikke har anført nogen bestemt træart, er sammentalt i en ved-ikke-gruppe, men mange inden for denne gruppe har dog tilføjet, at »alle træarter er lige kønne« eller lignende.

Fordelingen er således: (— = Sjælland/Falst., — = Jyll.)

Bøg:		: 51%	: 47%
Eg:		: 16%	: 16%
Birk:		: 14%	: 20%
Gran:		: 10%	: 13%
Fyr:		: 5%	: 5%
Lærk:		: 4%	: 6%
Andre:		: 2%	: 3%
Ved ikke:		: 16%	: 15%
		118%	125%

Det er imidlertid begrænset, hvad en sådan opgørelse fortæller, da procenterne er alt for meget påvirket af, at mange mennesker ikke kender andre skovtræer end bøg, eg og gran. Ja, en stor del kender vel ikke engang egen som skovtræ, men har formentlig kun et billede af et malerisk, kroget træ i tankerne. At et skovtræ som ær kun forekommer i ganske få besvarelser, må sikkert ligeledes tilskrives manglende kendskab til denne træart, der antalmæssigt i nærværende undersøgelse ligger helt nede i selskab med f.eks. gingko (henholdsvis 3 og 2 stk.).

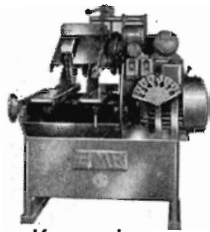
Sammenligner man specielt erhvervsgrupperne 1 og 2 (de højere uddannede) med erhvervsgrupperne 4 og 5 (de lavere uddannede), ses at procenterne for bøg og gran er større hos de lavere uddannede end hos de højere uddannede (medens tallene for eg m.m. er lavere!). Nøjagtigt det samme gør sig gældende ved en sammenligning mellem grupperne over og under 1 km – se bilag L.

Da man må formode, at de højere uddannede samt vandrerne har bedre kendskab til træarterne end de lavere uddannede og ikke-vandrerne, bekræfter dette jo netop det ovenfor sagte om kendskabet til træarterne.

At grupperne »højere uddannede« og »vandrere« også har de største »dobbeltafkrydsningsprocenter« peger ligeledes i samme retning. (Dette kan ses af bilag L.)

Taget på denne måde er spørgsmålet også en kontrol på rigtigheden af de i spørgsmålene 5 og 6 opnåede resultater. Man må formode, at bøge- og granbevoksningernes ja-procenter er blevet for høje på bekostning af ege- og blandingsbevoksningerne.

Ved sammenligning mellem hovedundersøgelsens – og »Jyllands« procenter, ses Jylland at have lidt højere granprocent og lidt lavere bøgeprocent end Sjælland/Falster. Dette er i modstrid med det under spørgsmålene 5 og 6 opnåede resultat, men begge steder er udsvingene så små, at man må nøjes med at konstatere, at der øjensynligt ikke er større geografiske forskelle i meningene om foretrukne

Kantværk

Slibeautomater

Opklodsav

Kantværker

Kløvsav

Hydraulisk splitsav

Spånsugeanlæg

Flishugger

Fremtræk

Pendulafkorter

Rundsavaksler

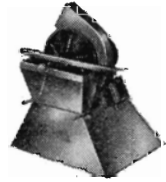
Masseartikler

Dobbeltafkortersave

Transportruller

Transportanlæg

Rulleborde

Barkskræller

SAVVÆRKSMASKINER

BÜLOW MØLLER Maskinfabrik, Roskilde

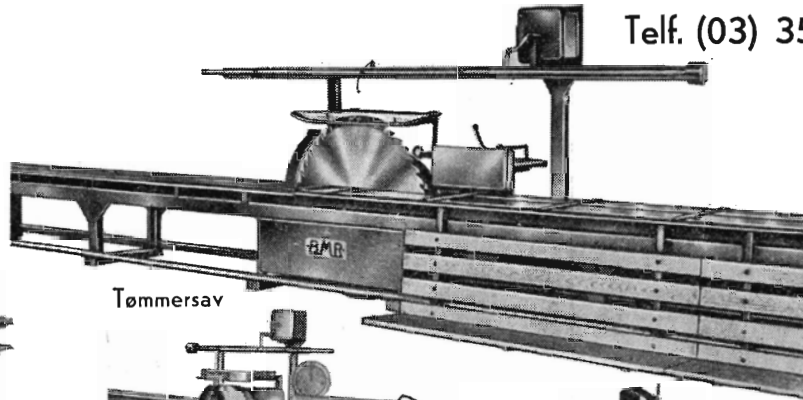
Telf. (03) 351898

Barkskræller

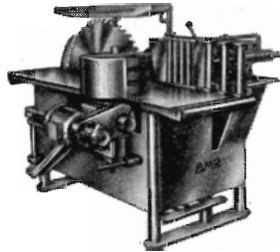
Lan m. skala

Kraner

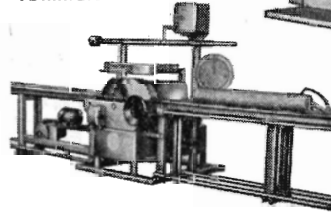
Taljer

Tømmersav

Valsekløvsav

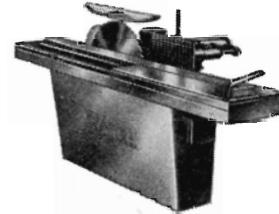
2-kinget tømmersav

Afkortersav

Spånsuger

Split-opklodsav m. rullebord

skovbrugets
højre
hånd...

DAVID BROWN

De kan stole på DAVID BROWN. Den er en sikker og pålidelig daglig hjælp hele året rundt. DAVID BROWN kan det hele... den er kraftig, effektiv og yderst velegnet til arbejde i vanskeligt terræn.

I standardudstyr og driftsøkonomi giver DAVID BROWN også mest for pengene.

Ring eller skriv efter flere oplysninger, eller forlang demonstration.

SALGSINSPEKTØRER:

Sv. Christoffersen, tlf. Aalborg 3 51 23 — Jørn Olsen, Silkeborg, tlf. (068-1) 2632 — F. Filipsen, Hovedvejen, Ullerslev, tlf. (09-35). Ullerslev 377 - W. Grønnegaard Hansen, Hillerød, tlf. (03-265) 32 44 - Erik Frederiksen, Glostrup, tlf. 96 24 08

A/S LANTRACO
ROSKILDE • TLF. (03-366) ROSA *5450

træarter. Værd at lægge mærke til ved denne sammenligning er dog, at birken for Jyllands vedkommende ligger helt oppe på andenpladsen som foretrukken træart.

Når træarterne *birk*, *fyr* og *lærk* har formået at kæmpe sig frem af glemselens mørke, medens træarterne ask, el, poppel, elm m.v. ikke har formået det, må det skyldes, at folk har lagt mærke til de tre førstnævnte arter og har fundet dem kønne. Ingen andre træarter end disse tre har (foruden bøg, eg og gran) opnået mere end højst 4 stemmer ialt, medens lærken som den mindste af de tre har opnået 48 stemmer i hovedundersøgelsen. Der er altså – som et virkelig positivt resultat af spørgsmål 7 – her ført bevis for, at *birk*, *fyr* og *lærk* i langt højere grad har publikums bevågenhed end de andre, foran nævnte træarter.

Spørgsmål 8: Bør de danske skove åbnes for biltrafik, a) helt? b) delvis? c) slet ikke?

Her er i tre trin givet den adspurgte lejlighed til at fremsætte sin mening: *helt*, *delvis*, *slet ikke*. Det skal dog straks siges, at procenten »delvis« sikkert er blevet noget for høj, dels fordi det er »den gyldne middelvej«, dels fordi der er en nærmere beskrivelse knyttet til dette underspørgsmål.

Spørgsmål 8 er et spørgsmål, der øjensynligt optager publikum meget stærkt. Dels har kun yderst få undladt at sætte kryds, dels har mange udover deres kryds fremsat kommentarer til spørgsmålet. Forbavsende få er fanatiske tilhængere af, at skoven bør åbnes helt, medens der derimod blandt »slet ikke« svarene forekommer en mængde med understregninger eller små tilføjelser som »Nej, nej!«, der tilkendegiver, at dette at åbne skoven for biltrafik, forekommer den pågældende at være en yderst frygtelig tanke.

Fordelingen blev således:

tal:	33	571	673
Sjæll./Falster:	b		c
%:	2 $\frac{1}{2}$	44 $\frac{1}{2}$	53

At folk, der slet ikke vil have skoven åbnet for biltrafik, er i majoritet, er et resultat, som nok kan virke overraskende i en tid, hvor man så småt overvejer at åbne skoven for bilkørsel i højere grad end hidtil.

Undersøges grupperne »bilister« og »ikke-bilister« hver for sig, fås:

	tal:	9	238	390
<i>Ej bil:</i>		b c		
	%:	1	38	61
	tal:	24	333	283
<i>Bil:</i>		a b c		
	%:	4	52	44

Som man her kunne vente, vil bilister i højere grad end ikke-bilister have skoven åbnet for biltrafik, men som det vil ses, er forskellen ikke særlig stor. Inden for begge kategorier er »slet ikke« gruppen forbavsende stor og »helt« gruppen lige så forbavsende lille.

Efterprøves dette resultat geografisk, fås imidlertid afvigelser, der overrasker endnu mere:

	tal:	17	342	510
<i>Sjæll./Falster, by:</i>		b c		
	%:	2	40	58
	tal:	16	229	163
<i>Sjæll./Falster, land:</i>		a b c		
	%:	4	56	40
	tal:	9	126	75
<i>Jylland:</i>		a b c		
	%:	4	60	36

Det er byboerne, der ikke vil have skoven åbnet! Forskellen mellem Jylland og Sjælland/Falster lader endda ane, at det især er *storstads-beboeren*, som er imod åbnings-tanken.

I gruppen »byboere og bilister« – en gruppe, som ifølge prognoser vil stige på de andre gruppers bekostning – haves, på trods af, at det drejer sig om bilister, et knebent flertal (51 %) for, at skoven slet ikke skal åbnes:

	tal: 13	192	213
Byboere og bilister, Sjæll./Falster:		b	c
	%: 3	46	51

Grunden til, at storstads-beboeren kun i ringe grad ønsker skoven åbnet for biltrafik, fremgår tydeligt af de kommentarer, som mange har føjet til deres afgørelser. At have et fristed i fred og stilhed, borte fra storbyens jag, betyder meget for disse mennesker. Det er et behov som landboerne ikke har i nær den samme grad, bl.a. fordi de jo har naturen på så meget nærmere hold. Landboerne kan derfor langt mere objektivt tage stilling for og imod skovens åbning – og resultatet bliver da i de fleste tilfælde »delvis«.

Spørgsmål 9: Bør de danske statsskove først og fremmest

- a) kunne forrente sig?
- b) være til for publikums skyld?

Her er altså ved spørgsmålets formulering opstillet to alternativer. I besvarelserne har mange imidlertid enten overset »først og fremmest« eller ment det umuligt at tage klart standpunkt, hvilket de har tilkendegivet ved at sætte × i begge rublikker. Disse svar er, sammen med besvarelser uden afkrydsning, lagt sammen i en »ved ikke«-gruppe.

Fordelingen er for *hovedundersøgelsens* vedkommende således:

A = skal kunne forrente sig
 B = for publikums skyld
 C = begge dele eller ved-ikke

tal:	310	280	687
	A	C	B
%:	24	22	54

Antallet af »for publikums skyld« er altså over dobbelt så stort som antallet af »skal kunne forrente sig«. Hertil skal bemærkes: Man kan gå ud fra, at den kategori af mennesker, som overhovedet ikke kommer i skoven, vil foretrække, at denne forrenter sig. Imidlertid er denne kategori, som før nævnt, forventeligt ret ufuldstændigt repræsenteret i svarene. Man må derfor nøjes med at konstatere, at ovenstående resultat først og fremmest udtrykker *meningen blandt det skovsøgende publikum*.

Sammenligner man de enkelte erhvervsgrupper, ses ingen større forskel mellem højere og lavere uddannede:

	tal:	134	125	342
Erhvervsgruppe 1+2: (Højere udd.)		A	C	B
	%:	22	21	57
	tal:	86	54	176
Erhvervsgruppe 4+5: (Lavere udd.)		A	C	B
	%:	27	17	56

At svaret »for publikums skyld« har opnået så stor en procent blandt erhvervsgrupperne med højere uddannelse (personlig havde jeg ventet, at den var blevet mindre end hos de lavere uddannede), må betyde, at selv folk, som må formodes at have gjort sig problemstillingen klar, i høj grad foretrækker statsskovene drevet først og fremmest med publikums tarv for øje.

Fransk bjergfyr - *Pinus mugo rostrata*. (F. 105). Plantagen Liebe.

K. Brandt - Foto

GODT NYTÅR

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S
PINDSTRUP . TELEFON 39*

Stol 4103

Bord 4602

FRITZ HANSENS EFT. A/S
Dronningensgade 3, København K

Lægen
anbefaler
Træfodtøj

Telefoner:
174 og 1181

Træskofabrikernes Salgskontor

Havnen — Køge

Er altid leveringsdygtig i de forskellige

Faconer i Træfodtøjsbunde

Modtager gerne Tilbud paa al slags Træskotræ

*Bøge-, Ege-, Aske-, Birke-
og Grankævlér købes.*

A/S KAGERUP
TRÆVAREFABRIK

Kagerup

Telefon: Helsingø 9

LANDKREDITKASSEN

yder laan i landbrug, skov- og havebrug paa øerne.

Tilbud kan gives til rentefod $3\frac{1}{2}$, 4, $4\frac{1}{2}$, 5, $5\frac{1}{2}$, 6, $6\frac{1}{2}$ og 7 pct. i 60-aarige, 30-aarige og 10-aarige laan, samt grundforbedringslaan.

Creditkassen for Landejendomme

ANKER HEEGAARDSGADE 4, KØBENHAVN V. TLF. CENTRAL *9635

I/S Grindsted Imprægneringsanstalt

er køber af nåletræ til master i alle størrelser
fra 6,7 m 14 cm top til 12,2 m 21 cm i top.
Kontant afregning

Grindsted ulf. 171

Her kan det have interesse at konstatere, hvad de øvrige erhvervsgrupper mener:

	tal:	20	35	50			
Erhvervsgruppe 3: (Selvstændige.)		<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>C</td> <td>B</td> </tr> </table>			A	C	B
A	C	B					
	%:	19	33	48			
	tal:	36	33	35			
Erhvervsgruppe 6: (Landbrugere)		<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>C</td> <td>B</td> </tr> </table>			A	C	B
A	C	B					
	%:	35	31	34			
	tal:	34	33	84			
Erhvervsgruppe 7: (Husgerning)		<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>C</td> <td>B</td> </tr> </table>			A	C	B
A	C	B					
	%:	22	22	56			

Erhvervsgruppe 7 (beskæftigede ved husgerning) ligger altså meget nær hele undersøgelsens gennemsnit, hvilket var ventet på grund af gruppens heterogenitet.

Erhvervsgruppe 3 (selvstændige erhvervsdrivende) ligger både med hensyn til »for publikums skyld« og »skal kunne forrente sig« lidt under gennemsnittet, hvilket egentlig ikke fortæller andet, end at denne gruppe har haft svært ved at tage standpunkt.

Derimod har erhvervsgruppe 6 (beskæftigede ved landbrug) indtaget det modsatte standpunkt af de øvrige erhvervsgrupper, idet »skal kunne forrente sig« her er i omend meget lille – majoritet. Da denne gruppe jo ikke i nær samme omfang som de øvrige har brug for statsskovene til rekreative formål, er resultatet imidlertid forståeligt. (Muligvis føler også mange landbrugere, at der er et vist »slægtskab« mellem land- og skovbrug, følgelig skal begge kunne forrente sig.)

Den geografiske forskel i svarene er temmelig ringe. Grupperne »Land, Sjæll./Falster« og »Jylland« er et par procent forskubbet mod »skal kunne forrente sig« i forhold til »By, Sjæll./Falster«, hvilket uden tvivl skyldes landbrugernes svar:

	tal:	206	194	469				
Sjæll./Falster, by:		<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>C</td> <td colspan="2">B</td> </tr> </table>			A	C	B	
A	C	B						
	%:	24	22	54				
	tal:	104	86	218				
Sjæll./Falster, land:		<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>C</td> <td colspan="2">B</td> </tr> </table>			A	C	B	
A	C	B						
	%:	26	21	53				
	tal:	55	60	95				
Jylland:		<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>C</td> <td colspan="2">B</td> </tr> </table>			A	C	B	
A	C	B						
	%:	26	28	46				

Muligvis vil nogen spørge, hvorfor der ikke under spørgsmål 9 er givet publikum adgang til at tage standpunkt overfor en tredje mulighed, nemlig hvorvidt statsskovenes driftsformål hovedsageligt skulle være at opretholde en vis træreserve til brug i konfliktsituationer?

Da et sådant formål højst sandsynligt ville ligge de allerfleste af de adspurgte fjernt, og da det vel næppe har samme aktualitet i vore dage som forhen, har jeg helt undladt at komme ind på dette spørgsmål i nærværende undersøgelse. (Kun een eneste af de 1487 besvarelser har berørt forholdet.)

Bagside-bemærkningerne

En meget stor del af de svarende har benyttet sig af muligheden for at uddybe deres svar på skemaets bagside, og dette er, overraskende nok, sket i nogenlunde samme omfang indenfor alle erhvervsgrupper.

Denne del af undersøgelsen er måske på en måde den mest lærerige, men absolut også den sværeste at bearbejde. Hvad gør man med hundreder af tætskrevne besvarelser, der hver udtrykker et personligt standpunkt?

Ved gennemlæsningen opdages imidlertid, at det – bortset fra enkelte »outsidermeninger« – er *bestemte synspunkter, som går igen* på mange skemaer, det ene øjeblik udtrykt i

klart og logisk dansk, det næste øjeblik i et mere ubehjælpeligt sprog, men derfor næppe mindre ærligt ment. Een ting lyser ud af alle besvarelser: Den danske skov står alles hjerter meget nær, bybos såvelsom landbos, kontormandens såvelsom arbejderens.

Her skal kun gennemgås de vigtigste synspunkter samt citeres nogle af de mest karakteristiske besvarelser, og jeg vil, såvidt det står i min magt inden for nogle få sider, søge at få mest muligt af tonen i disse besvarelser med:

Træartsvalget m.v.

Her kommer det først og fremmest til orde, at folk foretrækker *afveksling* – mange træarter blandet, men endelig *ikke* i *rækkevise* blandinger. Folk ønsker, at skoven skal se naturlig ud. En skriver: »En skov, der er plantet som et skakbrædt, er for os ikke så charmerende som en mere »vildtvoksende« skov, der rummer overraskelser både i beplantning og terræn«.

Mange har også beskæftiget sig med spørgsmålet bøg contra gran, og et typisk svar er her:

»Jeg bryder mig ganske vist ikke meget om at færdes i gammel granbevoksning, fordi den virker mørk og solfattig, men jeg sætter alligevel pris på, at den mere åbne skov brydes af granbevoksninger, fordi det giver dejlig afveksling«. Eller dette:

»Når bøgen lige er sprunget ud, hele sommeren, samt når løvet gulnes, kan jeg bedst lige bøgebevoksning, men i regnvejrs, dis og sne kan jeg bedst lide granbevoksning«.

Kun de færreste mennesker udtrykker sig fordømmende overfor granbevoksninger, langt de fleste foretrækker *begge dele*. De, der angriber dem, fordømmer egentlig kun deres mere »kultiverede« udseende end bøgebevoksningens. Som een meget træffende udtrykker sig:

»Naturen bør ikke tvinges til at gå i marchkolonne«.

Den kultiverede bøgeskov er iøvrigt heller ikke videre vellidt. Et karakteristisk svar er her:

»Jeg finder en bøgeskov mørk, »fed« og ikke særlig tiltalende efter den 1/7«.

Mange er direkte utilfredse med skovenes nuværende »kultiverede« udseende:

»Vore skove er alt for tætte og dystre« – nogle frygter endda, at det i fremtiden »vil blive endnu værre«, og enkelte erklærer rent ud, at de overhovedet ikke vil komme i en skov, »der er regelmæssigt bevokset med træerne stående i geledder«.

Spørgsmålet om udvælgelse af træfavoritten har tydeligvis voldt mange hovedbrud. Her gør det synspunkt sig stærkt gældende, at hver træart har sin bestemte plads, hvor *den* er kønnet, og at ingen derfor er kønnere end andre: Hver træart har sine fortrin og sin sæson – bøgens og birkens løvspring – egens og navnlig ahornens samt kastanjens løvfaldspragt:

»I højsommeren mindes jeg især fra barndommen roen og den solstegte aromatiske luft i bjergfyrrekrattets smålysninger og egeskovens toetages bevoksning, hvor skovbunden er grøn og afvekslende«.

At dette er en virkelig skovelskers synspunkt, kan vel ingen bestride.

Bilkørsel i skoven.

Dette spørgsmål er det mest righoldigt behandlede i bagsidenotaterne. Langt den overvejende del af de svarende er faret i blækhuset for med ganske få ord at fordømme enhver form for motorkørsel i skoven, og begrundelsen er næsten altid denne: »Lad os og dyrene dog beholde et frit sted, hvor der ikke er støj og benzin.« Iøvrigt er der ingen grund til nærmere at komme ind på denne gruppe her, da omfanget af »slet ikke«-tilhængere er klarlagt i behandlingen af spørgsmål 8.

Det kan derimod have interesse at se, hvad den mere moderate gruppe, »delvis åbnet« mener. Af bagsidebesvarelserne fremgår tydeligt, at de fleste fra denne gruppe kun kan

JUNCKERS SAVVÆRK

Vor savskærer blev så forfærdelig bange,
da denneher trolld dukked' op -
med knaster og revner og grene så lange -
ja, ganske hul i sin krop.
Og sandelig havde han grund til at grues,
til sveller ku' trollden jo slet ikke bruges.

AVNBØG

i Dimensioner

fra 30 cm Diameter i Top og opefter

i faldende Længder

købes

SKANDINAVISK SKOLÆSTFABRIK ^{A/s}

HØRKÆR 7-9 . HERLEV

TELF. 947111

Vildtskind og Farmskind

af alle Slags modtages til Udbud ved vore

maanedlige Auktioner

DANSKE PROVINSSLAGTERMESTRES HUDEAUKTIONSSALG

ved Søren Jensen og Holger Meyer

København V, Saxogade 63-69, Telefon Central 1586 - 7386

BELGISK SKOVHEGN

Bemærk de billige priser

1155- 6" pr. 100 m — 71,3 kg 126½kr.

1047- 6" - — - — 64,1 kg 116 »

1047-12" - — - — 47,9 kg 94½»

939- 6" - — - — 56,9 kg 104 »

939-12" pr. 100 m — 43,0 kg 78½kr.

726- 6" - — - — 43,9 kg 78½»

726-12" - — - — 34,0 kg 64 »

Svært hønshegn 3" × 16 × 120 • 21 m 1.62 kr.

Ved køb af 1000 m og mere ÷ 5 pct.

Ved køb af 2500 m og mere ÷ 7 pct.

Hurtig levering

A. F. LASSEN'S SØN. HOLBÆK, TELF. *169 (FLERE LEDNINGER)

tænke sig en *yderst besked*en åbning af skoven for biltrafik:

»Biltrafik er idag en forudsætning for udnyttelse af skovene som rekreative områder, og samtidig er samme trafik ødelæggende ved at pløje en stinkende støjstribe igennem området, og trafikken må derfor pålægges omfattende restriktioner.«

De fleste i denne gruppe ønsker da også kun åbnet indkørselsveje ind i de større skove, med enkelte parkeringspladser, beplantet spredt med træer og buske. Derudover ønsker mange bommene flyttet et halvt hundrede meter ind i skoven ved *alle* indkørsler, således at der kunne skabes gode parkeringsmuligheder et lille stykke fra alfarvej, og bl.a. med den begrundelse, at man på denne måde også kunne blive fri for den grimme og farlige »grøftkantsparkering«.

Desuden ønsker mange i denne gruppe skovene mere åbnet for motortrafik af hensyn til gamle og *gangbesværede*. Et godt eksempel på dette synspunkt er følgende bemærkning:

»Vi har altid været vant til i gamle dage at tage i skoven med hestekøretøj eller pr. ben, og da far og mor blev gamle var det altid deres og mit ønske at komme ud i skoven ved forårstid, men det var blevet så besværligt . . . det er ikke meget gamle folk er så glade for som at komme i skoven . . . nu er jeg selv gammel, men nu ønsker jeg for mig selv, at jeg med en bil kunne komme et godt stykke ind ad en hovedvej i skoven og så gå ture . . .«

Forslagene til en løsning af dette problem er mange og forskelligartede, lige fra den i Eremitagen anvendte fremgangsmåde med at holde åbent een dag om ugen til forslag om fri indkørsel, dersom man i vognen medfører personer, der enten er invalider eller er over en vis alder.

Støj iøvrigt.

Det almindeligste argument mod motortrafik i skoven: »der ønsker vi fred og ro«, er også motiv for mange til at

ønske transistorradioer og støjende adfærd i det hele taget forbudt i skoven:

»... når hundredtusinder af skovgæster alle vil nyde transistorradiens skønne toner i skovens dybe stille ro, er der al udsigt til at resultatet bliver baggrundsstøj.«

At dette problem dog næppe er så stort, som mange mener, har nogle indset, for som en skriver:

»Lykkeligvis elsker de allerfleste masseoptræden; støj, isboder, pølsevogne m.v. kan koncentrerer til kun at omfatte relativt få lokaliteter.«

Statsskovenes driftsformål.

Spørgsmålet om statsskovenes driftsformål har også optaget mange, og der lyser ud af mange af svarene tydeligt en vaklen mellem hensynet til skattebilletten og ønsket om en skøn skov: »Det ville være trist, om beplantningen blev for ensidig af hensyn til rentabiliteten.«

Iøvrigt har mange af dem, der har sat $\times$ både ud for »forrente sig« og ud for »publikums skyld« i spørgsmål 9 begrundet dette på bagsiden med, at det først og fremmest afhænger af, hvor i landet skoven ligger – og rigtigheden heraf kan jo næppe bestrides.

Blandt »for publikums skyld«-tilhængerne er dette svar typisk: »Man bør ikke lægge for megen vægt på, om vore statsskove kan forrente sig eller ej, men huske på, at det, at publikum færdes i skovene og derved opnår uvurderlige glæder, ikke kan måles i penge.«

For såvidt angår forrentningssynspunktets tilhængere, har ikke så få af disse sat krydset her, ikke så meget af økonomiske grunde, som fordi »hensynet til forrentningen vil sandsynliggøre en rigtig skov og ikke en slikket park.«

Mange udtrykker iøvrigt alvorlig frygt for, at man i misforstået velvilje overfor publikum vil omdanne skovområder til store parkanlæg. Man ønsker ikke en friseret skov med campingpladser og lignende. Kun ganske enkelte ønsker at kunne campere i skoven.

Derimod ønsker mange – især ældre – enkelte bænke i skoven, men de skal endelig være diskrete, »blot en enkelt planke eller lignende«.

Ingen ønsker som sagt park og skov blandet sammen, en enkelt skriver kort og godt: »Ned med anlæg!«

Som kuriosum her tilsidst et noget ejendommeligt sær-synspunkt: »... snart vil politiske kræfter opdage, at de danske skove henligger som forlystelsesinstitutioner for de tjenestemænd, som officielt er ansat for at tjene penge på skovene for staten ...«

Kæmpehøje og udsigter:

Nogle få har udtalt forbitrelse over, at mange fredede kæmpehøje helt bliver borte i bevoksning. Ikke alene burde selve højerne efter deres mening holdes fri for bevoksning, men også et bredt bælte uden om dem, så de fremtræder synligt og frit. Det samme anføres at burde gælde for højdepunkter og lignende med kønne udsigter.

Byboerne og behovet for friluftsliv:

At byboeren har et større behov for at færdes i skoven end landboeren (som påvist i spørgsmål 8), kommer mere eller mindre tydeligt frem i mange bagsidenotater, dog klarest i dette:

»Tidligere boede vi i en etageejendom inde i byen, og da tog vi i skoven mere end 10 gange om året. Nu bor vi i een-familieshus og kommer sjældent i skoven.«

Ovennævnte var de tydeligste retningslinjer, som kunne udledes af bagsidebesvarelserne. Derudover har enkelte ytret ønsker om naturstier, flere dyr i skoven, idømmelse af bøder til »skovsvin« og meget andet. En skriver:

»Skovarbejdet, stubbene og stammerne, der ligger, er også en charme for den besøgende ...«

At det absolut ikke har været kedelig læsning at gennemgå bagsiderne, vil f.eks. ses af følgende, som jeg ikke kan

dy mig for at citere: »... det bør anføres, at spørgsmålet »andre grunde« (3 c) kan misforstås på det grusomste ...«

Til slut skal i sin fulde ordlyd citeres en vinduespudders bemærkning, idet denne egentlig udtrykker det hele i en nøddeskal:

»Skoven, som jeg kan lide den skal helst være så afvekslende som muligt med udnyttelse af det naturlige der er i et landskab, jeg mener hermed at El og Birk i lave mere fugtige områder vil være på sin plads. Skoven kan godt være velplejet og smuk uden at være friseret, som jeg gennem de senere år har set så ofte. En skov skal ikke alene kunne betale sig, der er meget smukt i naturen selv og det bør efter min mening først udnyttes. Lad skoven beholde sin fred og ro uden støjende motorer. Et enkelt område med gran med nåle som tæppe at gå på, det er en nydelse, som næppe lader sig beskrive.«

Kunstneren, naturforskeren og skoven

En anden synsvinkel

At søge svar på spørgsmålet om publikums krav til den danske skov gennem en opinionsundersøgelse er en moderne, omend noget jordbunden fremgangsmåde.

Da problemet imidlertid også har stærkt æstetisk tilsnit, ville det være urigtigt at lade en opinionsundersøgelse stå alene. Der må andre toner med, for at akkorden skal få den rette klang.

Kunstnerens idealskov som billede på publikums ønsker:

I en artikel i D.S.T. fra 1949 behandler V. P. SCHULIN kunstnerens idealskov. (SCHULIN 1949).

Han undersøger her de berømteste danske maleres, digteres og forfatteres forestilling om tiltalende skovpartier, og han gør det ud fra følgende tankegang:

»Skal man virkelig til Bunds, maa man søge til de Steder, hvor Folkesjælen, om man saa maa sige, giver Udtryk for

sine lønligste Tanker om Skovens Fred, Ensomhed og Natur. Man maa søge til noget saa gammeldags som de gode Malere, Digttere og Forfattere, idet man maa gaa ud fra, at de, der virkelig er blevet fremragende her, kan takke netop deres geniale Forstaaelse af ovennævnte maaske noget luftige Begreb herfor.«

Herefter gennemgår han en række berømte malerier, vers og prosastykker, der alle har det tilfælles, at de beskriver skovpartier og -stemninger, og når herigennem til denne konklusion:

»Alle, der besynger Naturen, maler eller studerer den, foretrækker den i uplejet Tilstand, men sligt finder de kun paa Forstrande, langs Havkyster og vore efterhaanden faa uberørte Hedeflader. Det er næsten altid en Fiktion, hvis de tror at finde den paa enkelte sjældne Pletter i vore Skove. Men naar de tror at finde den, glæder de sig, hver Gang de følger Bækken, der ureguleret snor sig mellem Træstammerne eller risler over store og smaa Sten, der ofte kun er Rester af en gammel Bro eller et Vadested.«

Videre skriver han, at selvom de uberørte pletter i skoven er en fiktion, *holder publikum af de steder, hvor førstmandens indgreb er så lidt synlige som muligt* – ». . . de vil gerne tro, at Skoven samt Blomsterne og Græsset kommer af sig selv; de kræver som Malere og Digttere en Afveksling og, i Modsætning til deres Fordringer til dyrket Agerland, faa eller slet ingen lige Linjer. Man sporer i Litteratur og Kunst ingen Svingninger i disse Synspunkter gennem mere end 100 Aar, og man har Lov til at gaa ud fra, at det Publikum, der har gjort Digttere og Malere berømte, fordi det følte og tænkte som de, ogsaa er enige med dem, naar det gælder Skovens Æstetik.«

Naturforskerens ønsker:

For at afrunde billedet, må man ogsaa have naturforskerens ønsker til den danske skov med. Hvad enten han er amatør eller fagmand, har han krav på at blive hørt, thi

Danmarks skove er vel zoologens og botanikerens største arbejdsfelt, og han kan ikke klare sig blot med nogle enkelte fredede områder hist og her.

Den rette mand at spørge må være en naturforsker, der samtidig er fortrolig med forstmandens arbejde. En sådan mand var nu afdøde professor C. WESENBERG-LUND. Fra flere sider har jeg hørt, at yderst få ikke-forstmænd har haft en så indgående forståelse af skovnaturen som han.

I sin artikel »Kulturskov, Fauna og Æstetik« (D.S.T. 1939) behandler han naturforskerens ønsker til den danske skov ret indgående. Professoren giver i artiklen et tydeligt billede af løvskovsfloraens og faunaens stærke tilbagegang, idet han søger at dokumentere, hvorfor man nu om dage (1939) så sjældent finder det righoldige insekt- og sangfugleliv samt så rigt et blomsterflor som for bare 50 år siden – og han mener at have fundet den skyldige – det moderne, strengt økonomiske skovbrug:

». . . Men Aar for Aar saa jeg der (Hestehaven, Hillerød), som saa mange andre Steder, hvorledes ved Aarhundredskiftet under Kravet om ensartet Bestand den blomstrende Underskov af Hyld, af Abild, af Røn, af Roser, af Hvidtjørn, af vilde Kirsebær ryddes bort. Hvor gjorde man af den? En meget stor Del – Slaaen og Tjørn især – væltedes eller kastedes ud i Skovenes smaa Vandhuller, der paa den Maade opfyldtes. Derved dræbtes store Dele af den Flora, som alt efter Jordbundens Lokalitet omkredsede disse, i første Linie Iris, Forglemmigej, Kragefod, Calla, Skærmplanter o.m.a. Men med Vandhuller og Floraen fulgte Decimering af den Fauna, der er knyttet til Lokaliteter af den Art, og som Aar for Aar bliver sjældnere og sjældnere i vore Skove.«

Dette var i 1939, vil man måske sige, idag har vi forlængst fået øjnene op for bl.a. skovsøernes æstetiske værdi. Men dog hørte jeg på en ekskursion på et distrikt i sommer, at man i ramme alvor diskuterede et projekt med stødoptagning og nedkastning af stødene i en nærliggende

Prøv PARTNER R 12 - 5,5 HK (DIN) med det direkte drev - og mærk, hvordan den hurtigskærende kæde går gennem selv det sejestræ som var det smør. PARTNER R 12 gør to mands arbejde uden at køre Dem eller sig selv træt. Det er den bedste sav i skoven - og i hånden. Derfor har ca. 45.000 svenske skovarbejdere valgt PARTNER, den lette motorsav, hvis fordele vejer til.

- UDSKIFTeligt VENDEJUL øger trækraften og formindsker slitagen
- AUTOMATISK KÆDESMØRING giver sværd og kæde ekstra lang levetid
- LAV VÆGT OG GOD BALANCE giver fuld kontrol i alle arbejdsstillinger
- Indtil 12 mdr. garanti og 12 mdr. maskinskadeforsikring
- 2 gratis service-eftersyn
- Veludstyret værktøjsmappe (værdi kr. 117,-) og dansk instruktionsbog
- EFFEKTIV SERVICE gennem værksteder med reservedele til rimelig pris over hele Danmark

**PARTNER
R12**

-saven...!

FORHANDLERE:

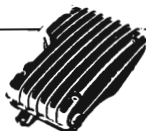
JYLLAND, Nørre Sundby: Otto R. Nielsen tlf. 34222 - **Thisted:** Otto Jensen tlf. 163 - **Randers:** Randers Værktøjsmagasin tlf. 21777 - **Nørreåns:** Hans P. Andersen A/S tlf. 25211 - **Åbenrå:** Anders Petersen tlf. 23221 - **FYN, Odense:** A/S Harald Nyborg tlf. 121249 - **LOLLAND & FALSTER, Nykøbing Falster:** R. Jessens Eff. tlf. 850011 - **SJÆLLAND, Køge:** Jørgen Augsburg tlf. 2500 - **Slagelse:** L. Ulrich's Isenkramforretning tlf. 520001 - **Næstved:** A. Larsens Eff. tlf. 720145 - **Glumse:** Glumse Isenkram A/S tlf. 75 - **Ringsted:** Ejnar Christensen tlf. 1050 - **Hillboek:** A. M. Bjørns Eff. tlf. 2100 - **Millervad:** O. Petersen & Co. tlf. 122 - **Lyngby:** Johs. Fogh tlf. 871001 - **BORNHOLM, Rønne:** Scooter Centralen tlf. 2176 - **KØBENHAVN, Forst. & Jagthuset tlf. Hilda 3030.**

PRISER:
R 12 (15") kr. 1925,-
R 12 (18") kr. 1995,-
R 12 (22") kr. 2095,-

PARTNER-KÆDER TIL R12:
15" ..... kr. 103,-
18" ..... kr. 118,-
22" ..... kr. 135,-

NB!

NY LYDDÆMPER
(0,5 HK større effekt)

Alle R12 leveres nu med
SVÆRD- & KÆDEBESKYTTER

FORLANG DEMONSTRATION

CASTRIX KORN & CASTRIX PERLER

beholder stadigst deres plads som det bedste og sikreste middel til bekæmpelse af mus i skove og planteskoler.

CASTRIX KORN koster 16,50 pr. kg.
CASTRIX PERLER koster 20,00 pr. mille. (10 mille a 18,00)

2% kontant rabat

FABRIKKEN TALPEX. NAKSKOV

K. GOTTFREDSSEN . TLF. 20 10

SKOVPLANTER — alle Arter — — alle Arter — HAVEPLANTER

★ *Vi sender Dem gerne Prislister og Tilbud*

HULKÆRHHUS PLANTESKOLE

TELEFON: ANS 25 OG 38

RØDKÆRSBRO STATION

Alle kulturer er underkastet danske Planteskoleers Sundhedskontrol og Herkomstkontrollen.

Thorvald Pedersen Odense A/S

Telefon (09) 12 32 88

Kævler i alle træsorter købes

skovsø – altså to fluer med eet smæk. Lad os se, hvad professor Wesenberg-Lund har at sige til den anden flue – stødoptagningen:

»... Givet er det, at Stødrydning vil berøve den blomstrende Underskov sin Fauna af Blomstertræbukke, Kardinalbiller, Guldbasser (i Myretuer ved Stubbe). Og om saa er: Hvor megen Glæde har vel Skov og Skovkasser haft af den Stødrydning?«

Det strengt økonomisk drevne skovbrug kritiserer han i 1939 i selv i vore dage helt moderne vendinger:

»... Øger vi uafbrudt vort Naaletræsareal, og gaar Løvskovsarealet Aar for Aar tilbage – et er i hvert Fald givet, større er det ikke blevet – omdanner vi vedblivende Bøgeblandskoven til en ren typisk Gavntræskov, gaar det uimodsigelig ud over den Del af Nationalformuen, der nu en Gang er bundet i et Lands Naturskønhed og nationale Velvære.«

Den indflydelse, som overgangen fra løvskov til overvejende nåleskov har på faunaen og floraen omtales således:

»... der er den meget store Forskel mellem Løvskovens og Naaleskovens lavere Fauna, at sidstnævnte ikke udfolder sig nær saa rigt og nuanceret som Løvskovens.« – og »... At vore Skoves Blomsterpragt tager af, er der ingen Tvivl om, Naaleskovene kender saa at sige intet til den.«

Han gør opmærksom på, at medens langt den overvejende del af den lavere løvskovsfauna forstligt set er indifferent, tæller nåleskovens lavere fauna en lang række skadeinsekter. Dernæst spørger han:

»... Er denne vore Løvskoves lavere Fauna realiteter forstligt set ganske uden al Værdi?« – og giver selv svaret: »Men det, jeg gerne vil pointere er, at den Insektafauna, som man skal have Hjælp af imod Angrebene i Naaleskovene, den lever ikke hele sit Liv *inde* i disse. Som udviklede Insekter er den for en meget væsentlig Del knyttet *netop* til vore Løvskoves Underskov.« – men blot at sikre et vist bøgeareal er efter hans mening ikke nok, thi – »... i den strengt økonomisk drevne, blomsterløse Løvskov med ensartet Be-

stand af slanke, lige gamle Bøge, kan hele denne Fauna ikke trives.«

Heller ikke sangfuglene kan trives i denne skovtype, de foretrækker »... blomstrende Skovbryn om stillestående Vande ...«

Hvordan mener professoren da, at man indenfor det rationelt drevne skovbrug kan efterkomme naturforskerens ønsker?

Han er fuldt ud klar over, at de store nåletræsarealer er uundgåelige, og at forstmanden er tvunget til at drive skoven økonomisk, men »... med god Vilje kan meget udrettes, thi forstlig set er det, der her ønskes Smaating. I Skovbrynet og overalt, hvor man skal lukke for Skov mod Vinden, kan man dog vistnok variere lidt med de Planter, man bruger, anvende Pil, Hyld, Vild Rose, Tjørn, Abild, Slaaen i Stedet for de evindelige Hasler. Derved værnes Bærproduktionen i Skovene, hvad der er af den største Betydning for Fuglene ... Man kan værne om Skovens Vandhuller i Stedet for Afdræning af sure Enge, skabe nye Smaavande ... Har man i sine Skove gamle Træer, allerede angrebne af Valsehjort og Bøghjort, og er de økonomisk set lidet værd, lad da Faunaen beholde dem, og giv samtidig dermed Spætter, Spætmejser og Træløbere Næring.« Han påpeger, at de enkelte gamle, hule træer ivoigt er til større gavn, end man normalt tænker på, som de bopæle, de ofte er, for ugle, mejser og flagermus, og giver eksempler på disse dyrs store gavn som skadedyrsbekæmpere.

Professor Wesenberg-Lunds artikel er som anført fra 1939, og mange steder værner man da idag også om enkelte skovsøer og gamle træer. Spørgsmålet er blot, om det er nok, om ikke professorens ord har endnu mere gyldighed den dag idag. I mine øjne ser det sådan ud, men sagen kan naturligvis ses fra flere sider, og erfarne forstfolk kan måske fremføre yderst saglige argumenter for afvigende eller direkte modsatte synspunkter.

Men professoren kommer også ind på, at naturforske-

rens krav til den danske skov helt er i overensstemmelse med det øvrige publikums ønsker, og dette giver naturligvis synspunkterne så meget mere vægt.

Denne lange række citater fra hans artikel skal derfor afsluttes med endnu et, der passende kan stå som generalnævner for det samlede publikums krav til den danske skov:

»Og her er det, Æstetikere, Malere og hele den store Befolkning mødes. Alle gaar vi ind til Forstvæsenet med Bøn og Krav om at drive Skoven saaledes, at Skovenes myldrende Liv ikke forringes, at deres Blomsterpragt ikke reduceres, at Fuglesangen ikke tier i de danske Bøgeskove. Forstod den danske Befolkning, hvormod det drejer sig, er jeg ganske overbevist om, at der bag denne Bøn og dette Krav staar noget, man kan kalde en Folkevilje.«

Efterskrift

Det ville vel være naturligt at afslutte en opgave som denne med et sammendrag af de opnåede resultater, men da undersøgelsen i sig selv netop skulle give læseren et helhedsindtryk af publikums ønsker for skoven, ville en opsummering af enkeltresultaterne let få helhedsindtrykket til at falde fra hinanden og derved komme til at virke stik imod sin hensigt.

Derimod må det være på sin plads – som en passende afrunding af opgaven – også i et vist omfang at beskæftige sig med det andet af de i indledningen rejste to spørgsmål: *Hvorledes kan skovbruget imødekomme publikums krav til skoven* – idet dette spørgsmål jo, uagtet det strengt taget falder uden for opgavens rammer, må have en selvfølgelig interesse som den naturlige og logiske fortsættelse af spørgsmål 1.

Jeg har derfor søgt at finde frem til, hvad der foreligger af litteratur om dette emne, hvilket imidlertid har vist sig at være ret vanskeligt. Ganske vist er der fuldt op af nyere,

udenlandske artikler om rekreative områder, med manende opråb som dette:

»Die Zeit wird kommen, wo die Bedeutung des Waldes als Lieferant des Rohstoffes Holz, als Regler des Wasserhaushaltes, als Verhüter gefährlicher Bodenbewegungen, als Luftfilter usw. bei weitem zurücktritt hinter seine Aufgabe als Erholungsgebiet für die Bevölkerung.« (F. E. EIDMANN, 1958).

Men ingen artikler passer rigtigt på danske forhold. Det vrimler med anvisninger på campingpladser, parkeringspladser, legepladser og andre pladser – kort sagt »dyrkningsanvisninger« på den rekreative *park*. Men dette, i al stilfærdighed at frembringe et for vandringsmanden, naturskeren m.fl. tiltalende skovbillede mangler der ganske anvisninger på. Mærkeligt nok var der her en dansk artikel helt tilbage fra slutningen af forrige århundrede, som kom mig til hjælp:

Prof. A. OPPERMANN'S lille særtryk fra 1897: »Skoven, Skovbruget og det Skønne.« (Et særtryk af andet kapitel af professorens forelæsninger over skovbrugslære.)

Man mener vel normalt, at den tanke at betragte skovene som rekreationssteder for befolkningen er af nyere dato, men mon ikke det kun er terminologien, som er ny – lad os prøve at se, hvad professor Oppermann skriver i 1897:

»Indtryk af Skønhed og Behag fremkaldes ved Synet af Farverne og de store, kraftige Former, ved Følelsen af Lunhed og den svale Skygge, ved Blomsternes Duft, ved Ensomheden, Roen og Stilheden. Disse sidste Goder kan jo ganske vist ikke nydes af mange paa eet Sted; men i et Land, hvoraf 5-10 pCt. er dækket af Skove, vil disse dog kunne byde Beboerne en stærk Modsætning til det daglige Livs Menneskevrimmel, Travlhed og Tummel; og jo højere Kulturen stiger, jo mere Menneskene hober sammen i store Byer, des flere vil der være, som sætter Pris paa den Afveksling, Skoven kan byde.« – En virkelig smuk og poetisk måde at udtrykke byboens skovbehov på.

Hele artiklen er iøvrigt en såre klar anvisning på, hvorledes man i det reproducerende skovbrug kan efterkomme publikums ønsker, uden at dette i væsentlig grad går ud over selve dyrkningens rentabilitet.

Dette undervistes der i – i 1897.

Om veje skriver professoren:

»... en lige Vej behøver ikke at være styg. Hvis Terrænet er bølgeformet, med harmonisk Stigning og Fald, vil der komme Afveksling nok, og den lige Vej vil netop ofte fra Højdepunkterne give særdeles smukke Udsigter ... I fladt Terræn bliver en meget lang, lige Vej derimod kedelig, især naar den er saa bred, at den ikke overskygges, hvilket kan iagttages paa mange Landeveje og i Hedeplantager saavel som i Byens Gader.«

Med hensyn til overholdelse af enkelte gamle træer:

»En Skov af lutter affældige gamle Træer er ikke smuk, men man bør hist og her overholde enkelte særlig ærværdige Træer, til de smuldrer hen, ganske ligesom man bevarer en enkelt Ruin, men ikke en By i Ruiner ... Derimod bør man paa passende Steder, f. Eks. ved Veje, Bygninger, Udsigtspunkter, Mosekanter, Søbredder overholde en Del Træer og Trægrupper, der paa en Gang vil forskønne Landskabet og frembringe de sjældne, store Gavntræstammer, der lejlighedsvis betales særdeles godt.«

At man ved afsætningen af de enkelte afdelinger og litraer *også* bør tænke på publikum, siges således:

»Men denne Inddeling, der ganske vist bør afmærkes i Skoven, behøver aldeles ikke at være meget iøjnefaldende; ej heller indbyder Terræn og Jordbund til at anvende meget stive Linier, langt snarere vil de opfordre os til at lade Skovstykernes Form og Størrelse skifte en Del ... i hvert Fald maa man vogte sig for at blande Arter, der ikke til en vis Grad harmonerer i Form og Farve; Skoven maa ikke se ud som et Kludetæppe.«

Ligesom professor Wesenberg-Lund er han inde på at

anvende forskellige buske i skoven for at forskønne denne:

»Langs Udkanter, hvor Træerne sætter rigeligst Blomst og Frugt, kan en Række mindre anseelige Arter: Hægebær, Lind, Røn, Abild, Kræge, Fuglekirsebær, Kristtorn, Hyld, Benved, Snebolle, Rose, Hvidtjørn, Slaaen fremkalde en Farvepragt, der ellers er ukendt i Skoven.«

At det ikke altid – heller ikke økonomisk – betaler sig at afdræne, kommer professoren også ind på:

»Vand gør altid et smukt Indtryk i Skoven. Vandfladens Farve harmonerer godt med Træernes, og de samme Kræfter, der sætter disses Toppe i Bevægelse, frembringer ogsaa Bølgegang med Lysspil paa Vandet ... Saadanne Vandarealer behøver ingeniunde at være uproduktive. Hvis Bunden er fed og dyndet, vil den kunne ernære et rigt Dyr- og Planteliv ... Gennemgaaende indbringer vort Ferskvandsfiskeri langt fra saa meget, som det burde, og ofte kan det vistnok betale sig at opstemme Vandet kunstigt til Fiskepark, som da tillige kan være et Tilholdssted for Vildanden, en af vore smukkeste og uskadeligste Fugle.«

Der er i professor Oppermanns artikel nævnt mange andre foranstaltninger, der alle tager sigte på at gøre skoven mere tiltalende for vandringmænd, naturforskere o.s.v. Men selvom professoren i sin artikel har været særdeles fremsynet, har han – som selvfølgelig er – ikke kunnet forudse motoriseringens rivende udvikling og dermed tilstedekomsten af en ny slags skovgæster – ikke-vandrerne, som jeg har kaldt dem i min opgave.

Denne type skovgæster omfattes tit blandt forstmænd med en vis ringeagt, bl.a. fordi det hovedsageligt er blandt disse, man finder skovens skadevoldere, men sikkert først og fremmest fordi deres opførsel er forstmanden fremmed – at sidde med en transistorradio ved et campingborg i betryggende nærhed af en bil ligger de fleste forstmænd – såvelsom naturelskere iøvrigt – fjernt.

Man må ikke glemme, at der findes mange slags skov-

gæster, lige fra familien i midterrabbatten af den offentlige vej, spændt iagttagende de forbi kørende bilmærker (set ved Fiskebæk) til den enlige vandrer, som træffes dybt inde i skoven en novemberdag. *Navnlig* må man ikke glemme den gruppe skovgæster, der – skønt den ikke har lyst til at bevæge sig synderlig langt væk fra vognen – alligevel gerne vil gå *lidt* omkring og nyde naturen. Det er mit indtryk, at denne gruppe er meget talrig, samt at den desuden er meget påvirkelig. *Findes* der lejlighed til uden alt for stort besvær at komme ud i kønne omgivelser, vil mange af disse mennesker benytte sig heraf, men er lejligheden der ikke, *bliver de hjemme*. Mange vil vel hertil svare: »Så lad dem blive hjemme, de er kun skovbruget til besvær!« Dette er dog et uhyre farligt standpunkt, hvilket kan påvises med to vidt forskellige argumenter, dels af socialhygiejnisk-, dels af forstmæssig art:

Det socialhygiejniske synspunkt er, at de penge, samfundet ofrer på at fremme skovturismen, kommer mange-fold skjult ind igen:

»Sicher steht es fest, dass diese Kapitalanlagen, die von einer Gemeinde ebenfalls aufzubringenden Krankenhauskosten, Sozial- und Fürsorgelasten mindern. Gewiss wird ausserdem die Arbeitskraft des schaffenden Menschen erhöht.« (K. RUPPERT 1961).

Det forstmæssige argument er, at der »... bygges en Bro mellem Skoven og den brede Befolkning, som i høj Grad gavner Skoven og dens Folk, ved at Publikum bliver kendt med Skoven og dens Problemer og kommer til at værdsætte den paa en ny Maade.« (Sv. O. HEIBERG, 1936).

Nogle mener endog, at fremmer man skovturismen, fremmer man også tilgangen af arbejdskraft til skoven i fremtiden. Dette vil resultere i forholdsmæssigt lavere arbejds-lønninger i skovbruget. »Det er fra storstadsbeboeren vi skal hente fremtidens skovarbejdere«. (Hørt ved et foredrag om public-relation i skovbruget, holdt i Stockholm, marts 1962.)

Hvordan kan man da fremme skovturismen i Danmark?

At det ikke er »parken«, folk ønsker, viser min undersøgelse tydeligt nok. *Naturforsker og vandrer* kan hjælpes med den slags mindre foranstaltninger, som er omtalt dels i professor Wesenberg-Lunds artikel, dels i professor Oppermanns særttryk. *Ikke-vandreren* hjælpes derimod ikke tilstrækkeligt af disse foranstaltninger. Medens vandrergruppens krav er arealmæssigt store, men driftsteknisk ret små, er ikke-vandrergruppens krav driftsteknisk ret store, men arealmæssigt små. Dette vil da først og fremmest have til resultat, at det helt og holdent afhænger af den enkelte skovs beliggenhed, om man kan tage hensyn til denne gruppe. Men dernæst må man også stille spørgsmålet: *Hvor i den enkelte skov vil dette publikum komme?*

»Det vigtigste og første, som Skovturisme kræver, er Veje og Stier, som vil føre de Besøgende til de Steder, som de helst vil se, og hvor Skovadministrationen ønsker, at de skal opholde sig. Det er nemlig en af Hemmelighederne ved organiseret Skovturisme, at man skal lede Publikum derhen, hvor det vil faa mest muligt ud af Besøget og samtidig gøre mindst Skade.« (HEIBERG, 1936.)

Med de gode vejforhold, man har i de danske skove, vil dette sige, at det først og fremmest er et spørgsmål om, i hvor høj grad man tillader privat motorkørsel ad vejene. At sådan kørsel dog kun må tillades uhyre *moderat*, viser min undersøgelse. Men noget af vægten bag det væsentligste argument mod privat motorkørsel i skovene – uroen og støjen – er dog blevet elimineret af nye undersøgelser på dette område, thi

»Ein zweckmässig aufgefórsteter Wald von dieser Tiefe (200 bis 250 m) hat die gleiche Dämmwirkung wie ein freies Feld von etwa 1,8 bis 2 km.« (W. HESS og E. KÜRSTEINER, 1961.)

Iøvrigt kan der gøres meget for denne gruppe, blot ved at skabe ideelle forhold for disse skovgæster langs de mange offentlige veje, der støder op til – eller passerer gennem en skov. Man kan f.eks. ligefrem anlægge 50-100 m brede

Bungartz

specielt
bygget for
skovbrug

BUNGARTZ L5 10 og 13 HK.

4 - takt HATZ dieselmotor, luftkølet.
Elektrisk start. 7 frem- og 3 bakgear.

BUNGARTZ T5 13 HK.

4-takt 1 cyl. HATZ dieselmotor, luftkølet.
Elektrisk start. 3 hastigheder på kraftud-
tagsaksel m. 2 omløbsretninger. Hydraulik
og 3-punktophæng. 7 frem- og 3 bakgear.

BUNGARTZ T7 20 HK.

4-takt 2 cyl. MWM dieselmotor, luftkølet.
Elektrisk start. Hydraulik og 3-punktop-
hæng. 7 frem- og 3 bakgear.

BUNGARTZ 34 HK.

4-takt VW industri benzinmotor, luft-
kølet. Elektrisk start. Hydraulik og 3-
punktophæng. 7 frem- og 3 bakgear.

Skovfræser 70 el. 90 cm. - vendeplow -
kultivator - plantebor - fingerklipper mm.

Ny speciel smal konstrueret FIAT 431 R
med HOWARD ROTAVATOR
Den alsidige kultivering med reguleret
behandlingsgrad.
40" - 50" - 60" - 70" arbejdsbredde.

FIAT leveres også med STYRTSIKKERT
FØRERHUS og speciel konstrueret KÆV-
LESAKS.

 Universal
TRAKTORER

HOVEDVEJEN 219 - GLOSTRUP - TLF. (01) 96 55 95

DANSK SKOVFORENINGS FRØUDVALG

*Bedre race -
bedre skov*

**SPØRG
ALTID
FØRST**

**om der er frø
eller planter
af godkendt
avl at få!**

*Også i udlandet vil
der i kommende frø-
år blive indsamlet frø
til Danmark i D.S.F.
godk. bevoksninger.*

**Bøge i afdeling 19,
Sihlwald ved Zürich.**

**Kævler og snitgavn
bøg, ask og eg**

købes af

A/s ØRESØ FABRIK

Svebølle . Telefon Viskinge 50

Reserveret

bræmmer med spredt bevoksning, der holdes uden for den normale produktion, og hvor folk kan få lov til at parkere bilen inden i. En sådan spredt tilplantet bræmme, der endelig ikke måtte blive for »friseret«, ville muligvis også kunne laves sådan, at den samtidig blev det ideelle værn mod stormfald for den produktive skov bagved.

Der tales meget i disse år om *fredning* af skove til rekreative formål. Det er da formentlig samtidig meningen i stadig stigende grad at drive de resterende skove som rene træfabrikker – tidens løsen er jo effektivitet.

Man vil altså prøve at løse det presserende problem med en enten-eller-løsning, med fare for at komme til at stå med et ben i hver grøft. Fremtidens stærkt rationelt drevne skov vil da blive utiltalende for alle andre end netop skovbrugere – og de rekreative områder . . . , ja, lad mig sige det med professor Oppermanns ord for ikke at nedkalde alt for megen vrede over mit syndige hovede:

» . . . og det dyre falder paa Forskønnelsesomraadet sammen med det smagløse.« (OPPERMANN, 1897.)

Valgte man i stedet i højere grad en både-og-løsning, d.v.s., at man indenfor det almindelige rationelt drevne skovbrug prøvede med *små* økonomiske ofre at gøre den danske skov så tiltalende for det skovbesøgende publikum som muligt, kunne resultatet muligvis blive, at det meste af Danmarks skovareal stadig i tiden fremover kunne tjene både naturforsker, kunstner, friluftsmenneske og skovøkonom – til alles tilfredshed.

LITTERATURFORTEGNELSE

- BJERKE, K. og COLDING-JØRGENSEN, H.: Statistik i teori og praksis, Kbhvn. 1957.
- BUDTZ-JØRGENSEN, J.: Afsnittet »Æstetik«, Dansk Konversationsleksikon, Kbhvn. 1937.
- Det Statistiske Departement: Statistisk Årbog 1961, Kbhvn. 1962.
- EIDMANN, F. E.: Unser Wald, Zeitschrift der Schutzgemeinschaft Deutscher Wald, Frankfurt a.M. 1958.

- GELDARD, N.: Planting Forest Trees for Beauty, Quarterly Journal of Forestry, London 1953.
- GRØN, A. HOWARD: Skovbrugets Driftsøkonomi, Kbhvn. 1945.
- HANSEN, L. HOLBÆK: Markedsforskning, Oslo 1958.
- HEIBERG, Sv. O.: Skovturisme og Arbejdsløshedslejre i de amerikanske Skove. D.S.T. 1936.
- HESS, W. og KÜRSTEINER, E.: Grundsätzliches zur Dämmung des Verkehrslärms mit Hilfe von Grünpflanzungen. Schweizerische Zeitschrift für Forstwesen 1961.
- MONKHOUSE, P. T.: Some National Park Problems. Journal of the Town Planning Institute, London 1957.
- OPPERMANN, A.: Skoven, Skovbruget og det Skønne, særtryk 1897.
- RUPPERT, K.: Der Stadtwald, München 1961.
- SCHULIN, V. P.: Skovdyrkningens Forhold til det skovbesøgende Publikum. D.S.T. 1949.
- WESENBERG-LUND, C.: Kulturskov, Fauna og Æsthetik, D.S.T. 1939.

BILAG:

Spørgeskemaet	bilag A.
De indkomne besvarelsers fordeling	» B.
Enkeltgruppernes svar	» C-J.
Spørgsmål 5 og 6	» K.
Spørgsmål 7	» L.

Bilag A. Spørgeskema

Povl Degener

Arn Nielsens Boulevard 109,
Hvidovre

August 1962

Som et led i min uddannelse har underskrevne skovbrugsstuderende til »storopgave« valgt at undersøge publikums forhold til den danske skov ud fra den tanke, at det må have betydning for skovbrugsfolk at vide, hvilke ønsker andre har for skovens udseende og benyttelse.

Jeg beder Dem høfligt om at hjælpe mig med denne opgave ved at udfylde nedenstående spørgeskema, og jeg vil være glad for at få skemaet tilbagesendt, selv om De ikke skulle have tid til at besvare alle spørgsmål.

På forhånd hjertelig tak.

Med venlig hilsen
POVL DEGENER

	0-2	3-10	over 10 gange
1. Hvor mange gange om året tager De på udflugt i skoven ?	☐	☐	☐
2. Foregår turen <i>til</i> skoven	☐		
a. pr. bil	☐		
b. med andet transportmiddel	☐		
3. Hvad er hovedformålet med Deres udflugt	☐		
a. cykel- eller travetur	☐		
b. sidde stille på en køn plet	☐		
c. andre grunde (anføres evt.)	☐		
4. Hvor langt omkring kommer De normalt på en tur i skoven	☐		
a. indtil 100 m fra udgangspunktet	☐		
b. 100-1000 m fra udgangspunktet	☐		
c. over 1 km fra udgangspunktet	☐		
	ja	nej	
5. Kan De lide at færdes i en	☐	☐	
a. bøgebevoksning	☐	☐	
b. gammel egebevoksning	☐	☐	
c. granbevoksning	☐	☐	
6. Ville De bryde Dem om en blandingsbevoksning med <i>forskellige</i> træsorter i <i>forskellige</i> aldre og med lysninger imellem	☐	☐	
7. Hvilken træart synes De bedst om ?	.....		
8. Bør de danske skove åbnes for biltrafik	☐		
a. helt	☐		
b. delvis (f. eks. ad særlige veje, indrammet af lav bevoksning)	☐		
c. slet ikke	☐		
9. Bør de danske <i>statsskove</i> først og fremmest	☐		
a. kunne forrente sig	☐		
b. være til for publikums skyld	☐		

Såfremt De ønsker at uddybe Deres svar eller at fremføre yderligere bemærkninger, vil jeg være meget glad herfor. Benyt venligst bagsiden.

Navn .....

Stilling .....

By .....

Bilag B.
De indkomne besvarelsers fordeling:
(1487 besvarelser)

Sjælland/Falster

Erhvervs- gruppe	By				Land				ialt
	ikke bil		bil		ikke bil		bil		
	under 1 km	over 1 km	under 1 km	over 1 km	under 1 km	over 1 km	under 1 km	over 1 km	
1.	16	96	34	67	6	16	12	16	263
2.	39	94	46	70	11	32	28	18	338
3.	13	10	30	22	1	4	11	14	105
4.	23	38	22	22	4	7	6	7	129
5.	19	42	25	27	18	23	16	17	187
6.	×	×	×	×	15	35	28	26	104
7.	16	45	14	39	5	9	11	12	151
ialt	126	325	171	247	60	126	112	110	1277

By ialt: 869
Land ialt: 408

Bil ialt: 640
Ikke bil ialt: 637

Jylland

Jylland	5	20	27	33	11	50	30	34	210
	By ialt: 85				Bi ialt: 124				
	Land ialt: 125				Ikke bil ialt: 86				

Bilag C.
Erhvervsgruppe 1

Akademisk uddannede personer, højerestående tjenestemænd etc. (incl. lærere og andre pædagoger)

Spørgsmål: →		1.			3.				5.-6.										
		Antal svar i enkeltgruppen							Ja til alle		ja			nej		nej			
		0-2	3-10	over 10	a	b	c ₁	c ₂	a	b	c	6.	a	b	c	6.			
BY:	Ej bil	under 1 km	16	1	9	6	12	5	—	1	7	6	2	4	8	—	2	—	2
		over 1 km	96	7	36	53	80	18	9	16	55	31	26	14	34	3	5	18	8
	Bil	under 1 km	34	8	19	7	18	17	4	5	17	16	11	7	12	—	1	5	6
		over 1 km	67	6	30	31	56	15	8	10	41	23	22	9	18	1	—	13	6
LAND:	Ej bil	under 1 km	6	1	2	3	6	1	1	1	2	3	2	1	3	—	—	—	—
		over 1 km	16	—	5	11	14	5	5	4	11	5	4	4	3	—	—	1	2
	Bil	under 1 km	12	1	4	7	8	5	1	—	6	4	5	3	3	—	—	1	1
		over 1 km	16	—	7	9	13	4	2	1	7	7	7	—	8	—	—	3	—

Spørgsmål: →		7.									8.			9.			
		Antal svar i enkeltgruppen												a+b og alle			
		Bøg	Eg	Gran	Birk	Fyr	Lærk	an-dre	in-gen best.	a	b	c	a	b	alle		
BY:	Ej bil	under 1 km	16	8	—	1	4	1	—	1	3	—	2	14	2	11	4
		over 1 km	96	37	25	5	11	2	3	5	22	—	27	69	29	53	13
	Bil	under 1 km	34	14	8	2	4	2	1	2	8	3	20	21	9	9	7
		over 1 km	67	20	12	5	10	3	5	3	19	1	22	35	21	41	14
LAND:	Ej bil	under 1 km	6	4	2	—	—	—	—	1	—	3	3	2	3	1	
		over 1 km	16	9	6	—	4	1	2	—	1	—	8	9	2	11	3
	Bil	under 1 km	12	5	1	1	—	2	—	—	3	—	11	—	2	7	2
		over 1 km	16	9	5	—	2	—	—	—	4	—	9	7	2	6	8

Bilag D.
Erhvervsgruppe 2

Andre tjenestemænd og ansatte (incl. kontorfunktionærer, ekskl. portører, postbude etc.)

Spørgsmål: →		1.				3.				5.-6.									
		Antal svar i enkelt- gruppen		over				Ja til alle		ja a	ja b	ja c	ja 6.	nej a	nej b	nej c	nej 6.		
		0-2	3-10	10	a	b	c ₁	c ₂											
BY:	Ej bil	under 1 km	39	12	23	4	25	13	3	1	13	17	12	10	16	1	—	8	8
		over 1 km	94	9	37	48	63	23	10	4	58	26	19	11	31	1	—	12	3
	Bil	under 1 km	46	11	24	11	21	32	8	4	23	20	10	9	18	—	—	4	6
		over 1 km	70	5	24	41	45	23	10	2	41	19	18	11	22	2	2	6	7
LAND:	Ej bil	under 1 km	11	1	6	4	6	3	1	1	4	5	4	4	4	—	—	2	2
		over 1 km	32	—	7	25	29	6	2	2	15	16	9	12	11	—	2	3	5
	Bil	under 1 km	28	2	13	13	17	16	2	5	12	15	9	6	14	—	2	6	2
		over 1 km	18	—	7	11	13	2	2	6	12	6	3	2	6	—	2	3	1

Spørgsmål: →		Antal svar i enkelt- gruppen		7.							8.			9.		a+b og alle	
		Bøg	Eg	Gran	Birk	Fyr	Lærk	an- dre	in- gen best.	a	b	c	a	b			
BY:	Ej bil	under 1 km	39	21	4	7	4	1	—	5	1	14	21	7	23	8	
		over 1 km	94	52	21	13	10	5	4	1	11	—	29	64	14	60	21
	Bil	under 1 km	46	18	8	7	8	3	—	—	11	—	30	16	9	27	9
		over 1 km	70	29	11	10	13	4	5	1	14	—	22	48	18	36	17
LAND:	Ej bil	under 1 km	11	4	3	—	1	—	1	—	2	—	4	7	4	5	2
		over 1 km	32	15	5	3	8	1	—	—	3	—	10	22	5	22	5
	Bil	under 1 km	28	15	3	4	2	2	1	—	4	—	20	7	3	21	4
		over 1 km	18	12	3	1	4	—	—	1	4	2	8	9	5	8	6

Bilag E.
Erhvervsgruppe 3
Selvstændige erhvervsdrivende

Spørgsmål: →		Antal svar i enkelt- gruppen	1.			3.				5.-6.									
			0-2	3-10	over 10	a	b	c ₁	c ₂	Ja til alle	ja a	ja b	ja c	ja 6.	nej a	nej b	nej c	nej 6.	
BY:	Ej bil	under 1 km	13	2	3	8	8	6	1	1	7	5	2	2	4	-	-	2	2
		over 1 km	10	-	3	7	6	5	1	-	7	3	2	1	3	-	1	2	-
	Bil	under 1 km	30	5	15	10	9	18	3	5	7	18	9	9	12	-	-	3	1
		over 1 km	22	-	10	12	19	12	4	5	12	6	2	8	8	-	-	1	2
LAND:	Ej bil	under 1 km	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
		over 1 km	4	-	-	3	2	-	1	1	1	3	2	2	2	-	-	1	1
	Bil	under 1 km	11	-	6	5	5	8	1	-	2	6	3	3	6	-	2	2	2
		over 1 km	14	3	5	6	10	3	5	2	7	5	3	6	2	-	1	1	2

Spørgsmål: →		Antal svar i enkelt- gruppen	7.							8.			9.				
			Bøg	Eg	Gran	Birk	Fyr	Lærk	an- dre	in- gen best.	a	b	c	a	b	a+b og alle	
BY:	Ej bil	under 1 km	13	9	2	1	1	-	-	1	1	-	4	9	2	7	5
		over 1 km	10	7	1	1	-	-	-	2	-	5	5	1	5	4	
	Bil	under 1 km	30	15	2	3	2	1	-	10	2	20	7	5	15	9	
		over 1 km	22	8	4	5	5	1	1	-	4	-	8	15	6	8	8
LAND:	Ej bil	under 1 km	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	
		over 1 km	4	-	2	1	-	1	-	1	-	1	3	1	2	1	
	Bil	under 1 km	11	9	3	3	-	1	-	-	-	7	3	8	2	1	
		over 1 km	14	8	2	3	1	-	-	-	3	1	9	4	4	6	4

Bilag F.
Erhvervsgruppe 4

Håndværkere og andre faglærte arbejdere (incl. commis'er)

Spørgsmål: →		Antal svar i enkelt- gruppen	1.			3.				5-6.									
			0-2	3-10	over 10	a	b	c ₁	c ₂	Ja til alle	ja a	ja b	ja c	ja 6.	nej a	nej b	nej c	nej 6.	
BY:	Ej bil	under 1 km	23	4	14	5	12	6	1	1	3	15	6	6	18	-	-	4	2
		over 1 km	38	7	19	12	33	9	1	4	13	15	13	11	17	1	-	4	5
	Bil	under 1 km	22	3	7	12	8	14	1	3	8	10	6	2	12	-	-	2	1
		over 1 km	22	1	8	12	15	5	2	3	10	7	7	6	8	-	-	1	2
LAND:	Ej bil	under 1 km	4	1	1	2	2	1	1	-	-	4	2	2	3	-	2	2	1
		over 1 km	7	-	3	4	5	2	1	-	4	2	2	2	1	-	-	-	2
	Bil	under 1 km	6	1	2	3	1	4	1	-	-	5	5	2	4	1	-	3	2
		over 1 km	7	-	4	3	5	4	1	-	-	4	5	1	5	1	-	-	1
Spørgsmål: →		Antal svar i enkelt- gruppen	7.							8.			9.						
			Bøg	Eg	Gran	Birk	Fyr	Lærk	an- dre	in- gen best.	a	b	c	a	b	a+b og alle			
BY:	Ej bil	under 1 km	23	14	1	6	1	1	-	-	-	2	11	10	8	13	2		
		over 1 km	38	21	8	1	6	-	1	-	4	1	13	26	8	24	6		
	Bil	under 1 km	22	9	2	5	4	2	-	-	3	1	15	6	7	14	1		
		over 1 km	22	6	6	4	2	1	1	1	5	2	11	8	9	9	3		
LAND:	Ej bil	under 1 km	4	3	1	-	1	-	-	-	-	4	-	1	3	-			
		over 1 km	7	4	2	-	1	-	-	-	-	3	4	4	2	1			
	Bil	under 1 km	6	4	2	-	-	-	-	-	1	3	2	2	4	-			
		over 1 km	7	3	1	-	1	-	-	-	2	-	5	2	2	5	-		

DANSK
SKOVFORENINGENS
TIDSSKRIFT

TILLIGE ORGAN FOR
DANSKE FORSTKANDIDATERS FORENING

BIND XLVIII · 1963

UDGIVET AF
DANSK SKOVFORENING

K Ø B E N H A V N
TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (M. SIMMELKIÆR)
1963

REDAKTIONSUDVALG:

Kammerherre, hofjægermester S. TIMM (formand)
Professor, dr. H. A. HENRIKSEN, professor NIELS K. HEKMANSEN
kontorchef N. P. TULSTRUP

Redaktør: P. HAUBERG
Vester Voldgade 86³, København V.
Minerva 2166

INDHOLD:

Nekrolog.

E. ST. FLØYTRUP	73,	144
AAGE BRASK		109
BERTIL LINDQUIST		145
AKSEL THYSSEN		283
CHRISTIAN D. LÜTTICHAU		457

Afhandlinger, artikler m.m.

AARESTROP, J.: Rente, prisbevægelser og virkninger på om- driften		221
BANG, Sv.: Skovbrugsundervisningen 1863-1963		353
BEJER-PETERSEN, BRODER: Skadedyrbekæmpelse i skovbruget Dansk Skovforenings generalforsamling 1963		425 286
DEGENER, POVL: En undersøgelse af publikums krav til sko- ven		489
FIND, NIELS IVER: Beregningsmæssige kalkulationer til belys- ning af blandingssskovens økonomi		150
GRØN, A. HOWARD: Danske Skovejeres Merhugstfond		461
HANSEN, LARS: Jordanalyser og gødskning i planteskolen ..		278
HANSEN, LARS & I. NYHOLM: Gødningsforsøg i planteskole- kulturer på dampet og udampet jord		379
HENRIKSEN, H. A.: Et par bemærkninger til blandingssskovens økonomi		164
HERMANSÉN, NIELS K.: Fremgangsmåder ved beregning af venteværdier		56
HOLSTENER-JØRGENSEN, H.: Jordanalyser og gødskning i Ege- lund Planteskole		77
KJERSGAARD, O.: 2 proveniensforsøg i rødell		167
MADSEN, P. BRUN: Beregning af venteværdier og ventemasse- tal ved hjælp af Matrix-regning	247,	378
PEDERSEN, AAGE MARCUS: Dansk Skovforenings redskabs- demonstration 1962		1
SIMONY, J.: Angående nettotudbyttets forbedring		134
TOLSTRUP, E.: Nogle undersøgelser over metodik og nøj- agtighed ved vedmassetaksationer		181
YDE-ANDERSEN, A.: Plantedød i nåletrækulturer som følge af kvasbrænding		112
- Afprøvning af tre sten kultjæreolier med henblik på deres anvendelse som middel mod stødfadeinfektioner med <i>Fomes annosus</i> -sporer		270
ZETHNER-MØLLER, OLE: Lærkethripsen (<i>Taeniothrips larici- voris</i> Krat.)		124

Kronik.

Personalia 1962	104
Skovbrugseksamen 1963	246, 424
Statsskovenes udbytte 1961-62	366
Tilvækstliste for den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Bibliotek	106, 245, 374, 487

Litteratur.

BENEŠ, S.: (tysk titel) Entwurf einer zonenmässigen Festlegung der Reisingnutzung auf Grund des Mineralstoffgehaltes in Gesteinen und Böden	101
GOOR, C. P. VAN: Bemestingsvoorschrift voor naaldhoutculturen. Stichting Bosbouwproefstation »De Dorschkamp«	454
GOOR, C. P. VAN og F. TIEMENS: De invloed van eenmalige Strooiselwinning op de aanwas van grovedennenbos ...	352
GRØN, A. HOWARD: Skovbrugets regnskabsvæsen. En praktisk vejledning for skovbrugere i bogføring og regnskabsudarbejdelse	93
HÅKANSSON, A.: Studier av dikesdjupets inverkan på grundvattenstånd, skördeavkastning, markens upptorkning och bärkraft	176
PEACE, T. R.: Pathology of trees and shrubs, with special reference to Britain	179
RÁCZ, JÓZSEF: Untersuchungen über das Auftreten des Buchenrotkerns in Niedersachsen	141
SEHESTED, J.: Blandingsskoven. Et forslag til forbedring af skovbrugets økonomi	171
SØRENSEN, RUD.: Hundrede år af Rold Skovs historie	142
VOLK, G. M.: Gaseous loss of ammonia from surface-applied nitrogeneous fertilizers	103
VORREITER, L.: Holztechnologisches Handbuch. Band. III ..	455
ZÖTTL, H. & R. KENNEL: Ernährungszustand und Wachstum von Fichten-Altbeständen nach Ammoniakgas- und Stickstoffsaldüngung	377

Danske Forstkandidaters Forening.

Generalforsamling 1963	471
------------------------------	-----

Notits	72, 378
--------------	---------

Bilag G.
Erhvervsgruppe 5

Ufaglærte arbejdere (incl. portører, postbude, chauffører og ekspedienter m. v.)

Spørgsmål: →		Antal svar i enkelt- gruppen	1.				3.				5.-6.								
			0-2	3-10	over 10	a	b	c ₁	c ₂	Ja til alle	ja a	ja b	ja c	ja 6.	nej a	nej b	nej c	nej 6.	
BY:	Ej bil	under 1 km	19	7	8	4	12	7	2	-	5	12	9	5	12	-	-	5	2
		over 1 km	42	4	17	21	37	9	3	2	16	21	15	7	16	-	-	9	10
	Bil	under 1 km	25	3	14	8	6	11	6	4	7	15	6	7	14	-	-	5	4
		over 1 km	27	1	7	19	17	15	3	-	12	13	9	7	10	-	2	5	5
LAND:	Ej bil	under 1 km	18	1	11	6	13	6	2	-	8	8	5	2	6	-	1	2	3
		over 1 km	23	1	9	13	18	7	4	-	7	17	6	4	12	-	2	4	3
	Bil	under 1 km	16	2	11	3	3	12	2	-	2	12	3	2	13	-	1	1	1
		over 1 km	17	3	3	11	11	8	4	1	11	4	3	2	5	-	1	-	1

Spørgsmål: →		Antal svar i enkelt- gruppen	7.							8.			9.				
			Bøg	Eg	Gran	Birk	Fyr	Lærk	an- dre	in- gen best.	a	b	c	a	b	a+b og alle	
BY:	Ej bil	under 1 km	19	11	2	5	2	1	1	-	1	-	6	10	5	7	4
		over 1 km	42	22	10	3	6	1	1	2	6	-	15	27	13	19	10
	Bil	under 1 km	25	15	-	6	3	2	1	-	3	3	15	7	6	10	8
		over 1 km	27	13	3	2	5	2	-	1	4	1	17	9	5	17	5
LAND:	Ej bil	under 1 km	18	13	2	-	3	-	-	-	2	2	10	6	2	15	1
		over 1 km	23	15	6	-	1	-	2	-	3	2	12	10	5	16	3
	Bil	under 1 km	16	14	-	2	1	-	-	-	1	2	9	5	5	10	1
		over 1 km	17	9	3	-	3	-	3	-	2	2	11	4	4	8	5

Bilag H.
Erhvervsgruppe 6
Beskæftigede ved landbrug (incl. landhusmødre)

		Spørgsmål: →	Antal svar i enkelt- gruppen	1.			3.				5.-6.								
				0-2	3-10	over 10	a	b	c ₁	c ₂	Ja til alle	ja a	ja b	ja c	ja 6.	nej a	nej b	nej c	nej 6.
BY:	Ej bil	under 1 km over 1 km																	
	Bil	under 1 km over 1 km																	
LAND:	Ej bil	under 1 km over 1 km	15 35	3 7	7 5	5 23	7 22	7 15	— 2	1 4	3 12	11 21	1 6	4 8	11 20	— —	3 1	— 5	1 4
	Bil	under 1 km over 1 km	28 26	4 1	18 8	6 17	8 11	15 15	5 4	4 4	6 14	20 11	8 7	7 4	14 7	— —	1 —	3 4	6 4

		Spørgsmål: →	Antal svar i enkelt- gruppen	7.							8.			9.			
				Bøg	Eg	Gran	Birk	Fyr	Lærk	an- dre	in- gen best.	a	b	c	a	b	a+b og alle
BY:	Ej bil	under 1km over 1 km															
	Bil	under 1 km over 1 km															
LAND:	Ej bil	under 1 km over 1 km	15 35	12 30	1 5	1 4	1 9	1 —	— 2	— —	1 3	1 —	8 20	6 15	6 12	9 11	— 12
	Bil	under 1 km over 1 km	28 26	15 15	1 4	2 1	2 2	1 3	1 1	— 1	3 3	1 1	18 14	8 11	11 7	10 5	7 13

Bilag I.
Erhvervsgruppe 7
Beskæftigede ved husgerning (ekskl. landhusmødre)

Spørgsmål: →		Antal svar i enkelt- gruppen	1.				3.				5.-6.								
			0-2	3-10	over 10	a	b	c ₁	c ₂	Ja til alle	ja a	ja b	ja c	ja 6.	nej a	nej b	nej c	nej 6.	
BY:	Ej bil	under 1 km	16	1	8	7	9	5	—	3	5	9	7	2	8	—	—	3	1
		over 1 km	45	4	14	28	38	13	4	5	25	24	9	5	20	1	3	7	—
	Bil	under 1 km	14	—	11	3	8	8	2	2	5	8	3	1	9	—	—	1	—
		over 1 km	39	2	9	28	20	21	—	7	29	7	7	2	9	—	—	3	1
LAND:	Ej bil	under 1 km	5	4	1	—	2	4	—	—	1	3	1	2	3	—	—	—	1
		over 1 km	9	—	6	3	8	2	—	1	4	5	3	1	5	—	1	2	—
	Bil	under 1 km	11	3	4	4	2	9	—	2	3	7	4	2	6	—	—	4	—
		over 1 km	12	—	5	7	9	2	—	2	2	8	5	5	5	—	1	2	2

Spørgsmål: →		Antal svar i enkelt- gruppen	7.							8.			9.				
			Bøg	Eg	Gran	Birk	Fyr	Lærk	an- dre	in- gen best.	a	b	c	a	b	a+b og alle	
BY:	Ej bil	under 1 km	16	11	1	1	5	—	1	—	2	—	8	9	6	6	5
		over 1 km	45	25	8	5	5	2	3	—	5	—	13	32	6	28	11
	Bil	under 1 km	14	6	1	3	2	3	1	2	3	—	9	5	5	8	2
		over 1 km	39	13	5	3	6	6	5	1	5	—	6	33	5	19	10
LAND:	Ej bil	under 1 km	5	3	—	—	1	—	—	—	3	—	3	2	—	5	1
		over 1 km	9	6	2	1	1	—	—	—	1	—	5	4	2	7	—
	Bil	under 1 km	11	5	—	1	2	1	—	—	2	—	6	5	6	4	1
		over 1 km	12	9	—	—	4	1	1	—	1	—	7	5	4	7	1

Bilag J.
Jylland
(alle erhvervsgrupper)

Spørgsmål: →		1.		3.				5.-6.										
		Antal svar i enkeltgruppen							Ja til alle	ja a	ja b	ja c	ja 6.	nej a	nej b	nej c	nej 6.	
		0-2	3-10	over 10	a	b	c ₁	c ₂										
BY:	Ej bil under 1 km	5	2	1	2	1	3	-	1	3	2	2	1	1	-	-	-	1
	over 1 km	20	1	6	13	12	10	2	-	12	5	3	2	7	-	-	2	1
	Bil under 1 km	27	5	12	10	14	12	1	2	19	10	7	5	9	-	-	3	5
	over 1 km	33	4	5	24	22	15	3	4	10	10	10	6	10	1	-	3	5
LAND:	Ej bil under 1 km	11	5	5	1	5	4	-	1	3	5	3	1	4	-	-	3	3
	over 1 km	50	8	12	30	32	17	6	5	22	25	14	5	22	-	-	8	4
	Bil under 1 km	30	4	20	6	11	13	4	3	9	17	6	8	14	-	2	4	3
	over 1 km	34	1	12	21	22	8	2	7	16	11	8	7	16	1	-	3	2
Spørgsmål: →				7.							8.			9.				
		Antal svar i enkeltgruppen			Bøg	Eg	Gran	Birk	Fyr	Lærk	an-dre	in-gen best.	a	b	c	a	b	a+b og alle
BY:	Ej bil under 1 km	5	3	1	1	-	-	-	-	-	2	1	-	3	-	2	3	
	over 1 km	20	4	5	1	3	1	2	1	4	-	-	8	4	11	5		
	Bil under 1 km	27	12	4	6	4	1	-	-	2	3	14	9	8	17	3		
	over 1 km	33	13	6	8	-	2	2	2	6	2	22	12	11	18	5		
LAND:	Ej bil under 1 km	11	7	3	-	1	-	2	-	1	-	8	2	5	4	1		
	over 1 km	50	32	12	5	8	2	4	1	5	-	29	21	7	21	22		
	Bil under 1 km	30	10	1	3	5	-	1	-	6	1	16	11	11	12	5		
	over 1 km	34	18	2	4	7	4	1	2	6	2	23	8	9	10	15		

Bilag K.
Spørgsmål 5 og 6

Alle fire bevoksn.	ja Bøg	ja Eg	ja Gran	ja 6.	nej Bøg	nej Eg	nej Gran	nej 6.
under 1 km:	33% 157	67% 312						
	81% 254	44% 136	33% 104	75% 233	— 2	5% 16	22% 68	18% 57
over 1 km:	53% 427	47% 381						
	84% 319	56% 215	38% 145	75% 287	2% 9	6% 24	29% 111	20% 77
By:	49% 426	51% 443						
	78% 346	53% 232	35% 156	77% 339	2% 10	4% 17	27% 122	18% 83
Land:	39% 158	61% 250						
	83% 207	48% 119	38% 93	72% 181	— 1	9% 23	23% 57	20% 51
Sj./Fal.:	46% 584	54% 693						
	83% 573	51% 351	36% 249	75% 520	2% 11	6% 40	26% 179	19% 134
Jyll.:	45% 94	55% 116						
	65% 75	46% 53	30% 35	72% 83	2% 2	2% 2	22% 26	21% 24

Bilag L.
Spørgsmål 7

	Bøg	Eg	Gran	Birk	Fyr	Lærk	andre	Ved ikke
Sj./Fal.:	51 %	16 %	10 %	14 %	5 %	4 %	2 %	16 %
1277	655	210	132	174	59	48	23	204
Jylland:	47 %	16 %	13 %	20 %	5 %	6 %	3 %	15 %
210	99	34	28	42	10	12	6	32

Dobbeltafkrydsning: Sjæll./Fal.: 18 %
Jylland: 25 %

Erhv.gr. 1+2:	46 %	19 %	10 %	14 %	5 %	4 %	2 %	19 %
601	272	117	59	85	27	22	14	115
Erhv.gr. 4+5:	56 %	16 %	11 %	13 %	3 %	3 %	1 %	11 %
316	176	49	34	40	10	10	4	36

Dobbeltafkrydsning: Erhv.gr. 1+2: 19 %
Erhv.gr. 4+5: 15 %

Under 1 km:	55 %	11 %	13 %	12 %	5 %	2 %	1 %	15 %
469	258	50	61	54	25	8	6	72
Over 1 km:	49 %	20 %	9 %	15 %	4 %	5 %	2 %	16 %
808	397	160	71	120	34	40	17	132

Dobbeltafkrydsning: Under 1 km: 14 %
Over 1 km: 20 %

P. KRUSES PLANTESKOLE

HESTEKÆRGAARD PR. AARHUS TLF TILST 7. KALDE NR. 90411

Skovplanter i bedste Prov. tilbydes. Skovfrøet leveres af Statskovenes Planteavlstation og Planteskolen er underkastet Herkomstkontrollen.

**Alle arter
skovplanter**
i prima kvalitet

Forlang venligst tilbud!

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og planter.

Geisler-Nielsen PLANTESKOLE
LØSNING . TELF. 101

Asger M. Jensens Planteskole

Holmstrup St. . Tlf. Bellinge 94 - 194

*Bedste Indkøbssted for
Planteskoleartikler*

Stort udvalg i Planter til Skov og Hegn

Forlang Tilbud!

E. Graven's Planteskole

Hansted pr. Horsens
Tlf. Hansted 46

*Skov-, Læ- og Hækplanter samt
Planter til Vildtremiser*

Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen
med Skovfrø- og planter

Skov-, hæk- og læplanter

Nærmere tilbud om pris op proveniens
på forlangende.

J. BONDEs PLANTESKOLE

Telefon 107 Jelling

Danplanex

PLANTESKOLER A/S

RØDEKRO

TELEFON 62933°

DANMARK

Skovplanter

*i bedste provenienser
prima kvaliteter
et righoldigt sortiment
store og små partier.*

Skovfrøet leveres af Statskovenes Planteavlstation. Planteskolerne og salgskontoret er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter. Vi giver Dem gerne et tilbud på Deres forbrug skriftligt eller ved besøg.

Glamsbjerg Trævarefabrik & Savværk A/s

Telf. 31-150

★

køber bøgetræ og asketræ
såvel i kævler som i rm

BELGISK STAALGÆRDE

1155/6"	pr.	100 m	kr.	126.50
1047/6"	—	—	—	116.-
939/6"	—	—	—	104.-
726/6"	—	—	—	78.50

1000 m og mere ÷5% . 2500 m og mere ÷7%

NORMALT LAGERVARE

ALT I SKOVVÆRKTØJ

Tlf. KØGE 2500